Markus Keisu

Talouspoliittista vereniskentää : Kreikan velkakriisissä esiintyvät ruumiilliset metaforat ja personifikaatio mediassa

Pro gradu -tutkielma

Politiikkatieteet / Valtio-oppi

Kevät 2018

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Talouspoliittista vereniskentää : Kreikan velkakriisissä esiintyvät ruumiilliset metaforat ja personifikaatio mediassa

Tekijä: Markus Keisu

Koulutusohjelma/oppiaine: Politiikkatieteet / Valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -työ_x_ Sivulaudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 71

Vuosi: 2018

Tiivistelmä:

Pro gradu -tutkielman aiheena on Kreikan velkakriisin yhteydessä esiintyvät poliittiset metaforat, erityisesti rajattuna terveydenhuollon teemaan kuuluviin ruumiillisiin metaforiin ja personifikaatioon. Tutkimuksen tarkoituksena on pureutua kriittisen metafora-analyysin avulla mediassa esitettyihin poliittisiin metaforiin, ja niiden takana oleviin poliittisiin ja ideologisiin tavoitteisiin.

Teoreettinen viitekehys pohjautuu kahdenlaiseen kirjallisuuteen: ensimmäinen puoli liittyy metaforaan ja siitä käytyyn teoreettiseen keskusteluun, erityisesti George Lakoffin ja Mark Johnsonin kehittämään käsitemetaforateoriaan, joka on keskeinen tässä tutkielmassa. Toinen puoli on taas aatehistoriallinen tarkastelu, jossa perehdytään personifikaation, ruumiillisen metaforan ja terveyteen, sairauteen ja terveydenhuoltoon liittyvien metaforien historiaan.

Aineisto koostuu eri englanninkielisissä länsimaisissa mediajulkaisuissa ilmestyneistä lehtiartikkeleista ja mielipidekirjoituksista. Analyysimenetelmänä on käytetty kriittistä metafora-analyysia, nojaten erityisesti Jonathan Charteris-Blackin tuottamaan kirjallisuuteen aiheesta.

Aineistoa tarkastellessa löytyi kolmenlaista kategoriaa, joihin metaforia on luokiteltu. Ensimmäinen niistä on valtion ja poliittisten toimijoiden personifikaatio, jonka alaisuuteen on liitetty sellaisia ilmaisuja, joissa Kreikkaa kuvataan potilaana, ja troikkaa tai jotain troikan jäsenistä lääkärinä. Toinen kategoria on taas sairausmetafora, jonka alaisuuteen kuuluu sellaiset metaforat, joissa taloudellisia ongelmia kuvataan sairauden kaltaisina ongelmina. Saman luokan alle on luokiteltuna myös korruptiosta esitetyt metaforiset kuvaukset. Kolmas kategoria taas sisältää sellaisia metaforisia ilmaisuja, joissa vyönkiristyspolitiikkaa, leikkauksia ja veronkorotuksia kuvataan lääkkeenä tai hoitotoimenpiteenä.

Mediassa esitetyistä poliittisista metaforista on huomattavaa se, että sekä vyönkiristyspolitiikan kritisoijat, että sen puolestapuhujat käyttävät samankaltaisia metaforia kirjoittaessaan kriisistä. Eroavaisuudet kuitenkin näkyvät siinä, kuinka niitä käytetään; kritisoijat pyrkivät esimerkiksi kuvaamaan hoitokeinoja tehottomiksi, tai kutsumaan lääkäriosapuolena olevaa troikkaa taidottomaksi puoskariksi. Vyönkiristyspolitiikalle myönteiset kirjoittajat taas osoittavat kreikkalaisia poliitikkoja syypäiksi kriisille, ja väittävät, että potilaana oleva Kreikan valtio ei ole noudattanut lääkäreiden ohjeita.

Avainsanat: metafora, personifikaatio, ruumiillisuus, metafora-analyysi, Kreikka, velkakriisi

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi_x_

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi_x_

(vain Lappia koskevat)

Sisällys

1. Johdanto 1

2. Teoria 4

2.1. Traditionaalinen metaforakäsitys 4

2.2. Käsitemetafora 6

2.3. Valtion ruumiillisuus ja personifikaatio 10

3. Metodologia ja aineisto 15

3.1. Metafora-analyysi 15

3.2. Aineisto 17

4. Potilaita ja lääkäreitä: Poliittisten toimijoiden personifikaatio 19

5. Taloudelliset sairaudet: Sairauden metafora Kreikan kriisissä 34

6. Vyönkiristyspolitiikka lääkkeenä: Talouspolitiikan metaforista kuvausta 48

7. Pohdintaa ja johtopäätökset 63

Lähdeluettelo 66

1. Johdanto

Euroalueen velkakriisin aikana useampaa talousongelmissa rypevää valtiota on kutsuttu Euroopan sairaaksi mieheksi. Miksi valtiota kuvattaisiin sairaaksi, mitä tämä sairaus on? Miksi valtio esitetään miehenä, ihmisen kaltaisena olentona, kun valtio ei tietääksemme sellainen ole? Tutkielmassani syvennyn analysoimaan Kreikan ja euroalueen velkakriisin aikana kirjoitetuissa uutisartikkeleissa ja mielipidekirjoituksissa esitettyihin metaforisiin ilmaisuihin.

Tutkielmassani aion analysoida sitä, kuinka mediassa käytetään tietynlaisia metaforia kuvaamaan Euroopan velkakriisiin liittyviä tapahtumia, erityisesti niitä, jotka liittyvät Kreikkaan, sitä pitkään vaivanneeseen velkakriisiin ja kriisin aikana perustettuun Euroopan keskuspankin (EKP), Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Euroopan komission yhdessä muodostamaan troikkaan. Analyysin pariin mahtuu edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi muita taloutensa kriisitilasta kärsiviä euroalueeseen kuuluvia maita, mutta keskityn erityisesti pitämään Kreikkaan, troikkaan ja taloudellisiin ongelmiin liittyviä tekstejä ja ilmaisuja analyysini keskiössä.

Kreikan, ja koko euroalueen velkakriisi käynnistyi lähes välittömästi Yhdysvalloista alkaneen vuosien 2007-2008 koko maailmaa koskettaneen finanssikriisin jälkeen. Vuonna 2009 Kreikka ilmoitti julkisuuteen, että valtion julkisen talouden alijäämä oli aiemmin ilmoitettua suurempi, ja jo seuraavan vuoden keväällä Kreikka esitti ensimmäisen virallisen lainapyynnön euroalueelle ja IMF:lle. Tämän jälkeen Kreikkaa on tuettu kolmella eri lainaohjelmalla, ja EU:n sisällä kehitettiin oma vakausmekanismi pahiten kärsivien valtioiden avuksi. (Eduskunta 2017.)

Vaikka kriisin juuret ovat jo vuosikymmenen takana, on Kreikan tilanne ollut koko ajan jatkuvasti uutisvirrassa näkyvillä. Kolmas lainaohjelma hyväksyttiin elokuussa 2015: 86 miljardin euron tukipaketti kestää vuoden 2018 jälkipuoliskolle asti (YLE 14.8.2015). Kriisin pahimmat vaiheet voivat olla ohi, mutta sitä hoidetaan vielä, ja sen vaikutuksia tullaan seuraamaan vielä vuosien ajan. Mediassa Kreikan tilannetta on viime aikoina käsitelty esimerkiksi tämän vuoden kesällä, kun euromaat ja IMF kävivät neuvotteluja 8,5 miljardin lainaerän myöntämisestä Kreikalle (YLE 15.6.2017).

Oma mielenkiintoni poliittisiin metaforiin syntyi graduseminaarin alkupuolella. Alun perin ajatuksena oli syventyä poliittiseen symboliikkaan, mutta tarkkaa tutkimuskysymystä ei tuntunut löytyvän. Törmäsin seminaarin yhteydessä sen

hetkiseen uutisointiin liittyen Euroopan velkakriisiin, ja Euroopan sairas mies -sanontaan. Tästä sanonnasta kehkeytyi muutaman tutkimusidean pohtimisen jälkeen ajatus politiikassa käytettävien metaforien tutkimisesta, ja muutaman uutisartikkelin hakemisen jälkeen rajasin sitä tarkemmin Kreikkaan, eurooppalaiseen velkakriisiin ja terveydenhuollollisiin metaforiin. Aluksi tekemässäni pintaraapaisussa Kreikkaa koskevaan uutisraportointiin ja kirjoitteluun huomasin, kuinka siellä käytetään myös muitakin metaforia, kuin Euroopan sairas mies -sanontaa.

Tutkimuskysymykseni jakautuu kahteen osaan: *millaisia terveydenhuollon aihealueeseen kuuluvia poliittisia metaforia esiintyy Kreikan velkakriisiin liittyvässä uutisoinnissa ja minkälaista poliittista ja ideologista motivaatiota niiden takana esiintyy?* Tutkimuskysymykseni ensimmäinen osa kuvastaa tutkimuksen analyyttista puolta ja toinen kriittistä, varsinaista poliittisen tutkimuksen puolta. Kriittisellä metafora-analyysilla on tarkoituksena ensin diskurssianalyysin tavoin pureutua kielen analyysiin, tässä tapauksessa erityisesti metaforiin, ja sen jälkeen on tarkoitus tarkastella kriittisemmin, mitä metaforien käyttäjillä on tavoitteena niitä käyttäessään.

Metaforien poliittinen tutkimus tässä muodossa on mielestäni tärkeää, sillä jokapäiväiset kielenkäytön valinnat päivänpolitiikassa ja mediassa vaikuttavat ajatteluumme ja niihin mielikuviin, mitä meillä on senhetkisistä poliittisista ongelmista. Teorialuvun puolella poikkean käsitemetaforaan liittyvään kirjallisuuteen, jossa osoitetaan, kuinka ajattelumme on vahvasti metaforista, eli me ymmärrämme asioita usein jonkin toisen aihepiirin käsitteiden ja merkitysten kautta. Samaa voi soveltaa politiikan tutkimuksen puolelle: voimme analysoida sitä, kuinka poliittisia tavoitteita tai ongelmia kuvaillaan toisen aihepiirin sanoin. Tässä tutkielmassa perehdytään siihen, kuinka Kreikan velkakriisin yhteydessä asioista puhutaan terveydenhuollon piiriin kuuluvilla sanoilla.

Johdannon jälkeen avaan teoreettista viitekehystä käsittelevässä luvussa kahta aihepiiriä. Ensin syvennyn metaforan määrittelyyn, lähtien sen klassisista juurista ja päättyen nykypäivän käsitemetaforaan liittyvään kirjallisuuteen, joka on muuttanut käsitystä metaforasta kielellisestä ilmiöstä ajatuksien tasolla esiintyväksi ilmiöksi. Toinen puolisko teorialuvusta taas keskittyy eräänlaiseksi historialliseksi luennaksi, jossa syvennyn siihen, kuinka valtiosta on länsimaisessa poliittisessa ajattelussa kirjoitettu

Analyysimetodia ja aineistoa käsittelevässä luvussa keskityn ensin käsittelemään kriittistä metafora-analyysia. Siihen tutustuin erityisesti Jonathan Charteris-Blackin tuottaman kirjallisuuden kautta, ja käyttämäni metafora-analyysin kulku etenee melko samoin tavoin kuin hänen muotoilemansa yleinen ohjeistus. Aineistosta käyn lävitse perustietoja, sekä perusteluita sen valinnalle.

Analyysiluvun olen jakanut kolmeen alalukuun. Alaluvut ovat määräytyneet aineiston analyysissa esille nousseiden käsitemetaforien perusteella muodostetuiden kategorioiden perusteella. Ensimmäisessä alaluvussa keskityn erityisesti Kreikan valtion ja muiden poliittisten toimijoiden personifikaatioon, eli kuinka niitä esitetään metaforisesti ihmisinä. Toisen luvun kategoriana oleva käsitemetafora taas keskittyy siihen, kuinka taloudellisia ongelmia kuvataan metaforisesti sairautena. Kolmas luku puolestaan keskittyy toimiin, joihin on ryhdytty kriisin taltuttamiseksi. Metaforisella tasolla näitä toimia kuvataan niin kuin ne olisivat lääkettä tai jonkinlainen hoitomuoto, jolla on tarkoituksena parantaa potilaana oleva valtio. Analyysin jälkeen teen lopuksi yhteenvetoa tutkimuksen tuloksista, metafora-analyysin käytöstä, ja tuon esille myös pohdintaa laajemmasta näkökulmasta liittyen tutkimuksen tieteelliseen arvoon ja mahdollisiin jatkotutkimusideoihin.

2. Teoria

Tutkielmani teoreettinen viitekehys koostuu kahdesta eri aihealueesta. Ensimmäisessä (alaluvut 1.1. ja 1.2.) käyn lävitse kirjallisuutta, joka painottuu metaforaan ja metaforien tutkimiseen. Toisessa aihealueessa (alaluku 1.3.) keskityn enemmän valtion ruumiillistumiseen ja henkilöitymiseen liittyvään kirjallisuuteen.

Toinen osa ei pohjaudu vahvasti yhteen teoriaan, vaan tarkoituksena on luoda useasta erilaisesta tutkimuksen aiheeseen liittyvästä kirjallisuuslähteestä oma teoreettinen työkalu. Kyseisen osan kirjallisuuteen kuuluu erilaista kirjallisuutta, joita yhdistävät poliittiset metaforat ja valtion kuvaaminen ihmisenä tai ruumiillisena.

Käytän tutkielmassani samanlaista käsitemetaforien kirjoitustapaa kuin teoriakirjallisuudessa. Käsitemetaforaa käsittelevässä teoriakirjallisuudessa olen huomannut, kuinka erilaisia metaforisia ilmaisuja luokitellaan eri käsitetason metaforien alaisuuteen, kirjoittaen ne isoin kirjaimin. Esimerkiksi, ”matkantekoon kului kaksi tuntia” -lause voidaan määritellä AIKA ON RAHAA -käsitemetaforan alaisuuteen kuuluvaksi. Myöhemmin esiintyvät isoin kirjaimin kirjoitetut metaforat ilmaisevat tätä samaa metaforien käsitetason kategoriajaottelua. Esitetyssä esimerkissä esille tuotu lause kuluu siis AIKA ON RAHAA -käsitemetaforan kategoriaan, koska esitetyssä ilmaisussa pyritään selittämään ajan käsitteen piiriin kuuluvaa asiaa rahan käsitteen piiriin kuuluvilla termeillä ja mielikuvilla. (Kövecses 2010, 4; Charteris-Black 2005, xii.)

2.1. Traditionaalinen metaforakäsitys

Metaforaa käsittelevää teoriakirjallisuutta käsitellessä on lähes pakko aloittaa Aristoteleen Runousoppi -teoksessa esiintyvästä ajattelusta. Aristoteleen määritelmä metaforalle Pentti Saarikosken suomentamassa versiossa on seuraavassa muodossa: ”Metafora syntyy, kun asialle annetaan nimi, joka varsinaisesti kuuluu jollekin muulle; merkityksen siirtyminen voi tapahtua joko yleisestä erityiseen, erityisestä yleiseen, erityisestä erityiseen tai analogian kautta.” (Aristoteles 1967, 55.)

Hän avaa tätä jaottelua esimerkeillä: yleisestä erityiseen -siirtoa hän kuvaa lauseella ”laivani seisoo tässä”, nimittäen ankkurissa seisomista seisomisen lajiksi. Erityisestä yleiseen -siirtoa hän kuvaa lausahduksella ”Odysseus on totisesti tehnyt kymmeniätuhansia urotöitä”. Kyseisessä lausahduksessa kymmeniätuhansia -sanaa Aristoteleen mukaan käytetään ilmaisemaan suurta määrää. Erityisestä erityiseen -

siirrossa hän esittää, kuinka ”ammentaa hengen vaskella” ja ”haavoittaa kovalla vaskella” lauseiden predikaatit ammentaa ja haavoittaa tarkoittavat ottamista. (Aristoteles 1967, 55.) Toisessa, Paavo Hohdin suomentamassa versiossa yleinen ja erityinen ovat korvattu sanoilla suku ja laji (Aristoteles 1997, 181). Metaforan neljännestä muodosta, analogiasta, Aristoteles kirjoittaa näin: ”Analogia on, jos toinen suhtautuu ensimmäiseen kuten neljäs kolmanteen.” Esimerkkinä hieman vaikeaselkoiselle määrittelylle hän esittää lausahdusta, jossa kuvaillaan, kuinka juomamalja on Dionysokselle sama kuin kilpi on Arekselle. (Aristoteles 1967, 55–56.)

Aristoteleen määrittelystä on ensin huomautettava se, että neljäs muoto, analogia, on lähempänä vertausta kuin metaforaa. Vertauksessa käytetään kuin-sanaa kytkemään kahta asiaa yhteen, kun taas metaforassa sitä ei käytetä. Aristoteleen perusajatus metaforasta on kuitenkin se, että yhtä asiaa käytetään kuvaamaan jotain toista.

Metafora sanana on peräisin juuri kreikan kielestä; se muodostuu sanoista *meta* ja *pherein*/*phorein*. Suomeksi käännettynä nämä ovat ”yli” ja ”kantaa”. Terrell Carverin ja Jernej Pikalon mukaan (2008, 2) metafora on tällöin kahden käsitteen välinen edustuksellinen suhde, jossa yksi asia esiintyy toisen puolesta. Heidän mukaan metafora tässä muodossa on vain retorinen keino, enemmänkin kielenkäyttöön liittyvä asia kuin ajatteluun tai toimintaan.

Aristoteleen määritelmä metaforasta ei ole muuttunut paljoa tähän päivään asti. George Lakoffin ja Mark Johnsonin Metaphors We Live By -teosta (1980) on pidetty merkittävänä teoksena modernin metaforan tutkimuksen piirissä. Lakoff ja Johnson määrittelevät (Johnson & Lakoff 1980, 4-5) metaforan olevan yhden asian ymmärtämistä toiseen asiaan liittyvillä käsitteillä. He esittävät teoksensa ensimmäisessä luvussa tämän määritelmän lisäksi esimerkkiä, kuinka väittelyä kuvataan sodankäynnin piiriin kuuluvilla sanoilla; väittelyitä voitetaan tai hävitään, väitteillä hyökätään toisia vastaan ja omia väitteitä puolustetaan perustelemalla niitä. Lakoff ja Johnson (ibid., 5) esittävät, että meidän olisi vaikea ymmärtää sellaista kulttuuria, jossa väittely nähtäisiin kilpailun sijaan tanssinomaisena yhteistyönä. Toiselle kulttuurille se olisi heidän mukaansa väittelyä, mutta meille se ei sitä olisi, koska se ei muistuttaisi omaa sodankaltaista käsitystämme väittelystä.

Jonathan Charteris-Black määrittelee teoksessaan Politicians and Rhetoric (2005, 14) metaforaa lingvistiseksi representaatioksi, jossa sana tai fraasi siirtyy odotuksien

mukaisesta kontekstista sellaiseen, jossa se ei tavallisesti esiinny. Kahden kontekstin välisestä siirrosta syntyy myös semanttista jännitettä. Tämä semanttinen jännite tapahtuu Charteris-Blackin mukaan kahdella tavalla, reifikaation tai personifikaation kautta. Reifikaatiolla tarkoitetaan sitä, että jotain abstraktia asiaa kuvataan sanalla tai fraasilla, joka viittaa johonkin konkreettiseen. Personifikaatio on taas sitä, että jotain elotonta objektia kuvaillaan niin kuin se olisi elävä olio. (Charteris-Black 2005, 15.)

Charteris-Blackin määritelmän mukaan metafora on ensisijaisesti kielellinen ilmiö, mutta sillä on myös käytännöllisiä ja kognitiivisia erityispiirteitä. Mistä tahansa sanasta voi tulla metafora, riippuen siitä esiintyykö se odotetussa kontekstissa vai toisessa. Sanan siirtyminen vaatii kahden eri kontekstin olemassaolon, ilman niitä metafora ei voi tapahtua. Metaforassa on pohjimmiltaan kyse odotuksistamme, jotka pohjautuvat kokemuksiin aikaisemmasta kielenkäytöstä. (ibid., 14.)

Zoltán Kövecses määrittelee teoksessaan Metaphor: A Practical Introduction (2010) metaforan perinteistä käsitystä. Metafora on perinteisen käsityksen mukaan vain hienoa ja koristeellista puhetta, ja sitä käytetään esimerkiksi vain miellyttävän mielikuvan luomiseksi. Metafora nähdään perinteisessä mielessä vain kielellisenä ilmiönä: metaforassa käytetään yhtä sanaa tai lausahdusta vain toisen sanan tai lausahduksen korvikkeena sen sijaan, että pyrittäisiin ymmärtämään kokonaista käsitteellistä aluetta toisen alueen termeillä. (Kövecses 2010, 78.)

Perinteisen näkemyksen perustana ja rajoitteena on sanojen samankaltaisuus. Kövecses käyttää esimerkkinä lausahdusta ”ruusut poskillansa”. Tässä lausahduksessa ruusu-sanaa käytetään kuvaamaan poskien punaista väriä, sen sijaan että todettaisiin se suoraan. Samankaltaisuus poskien värin ja ruusujen välillä on siis olemassa jo ennen kuin ruusuja käytetään kuvaamaan poskia. Tämä samankaltaisuuden vaatimus myös toimii rajoitteena metaforan käytössä. Kövecsesin esimerkkimetaforassa ruusu -sanan voi korvata vain punaisilla asioilla. (ibid., 78.)

2.2. Käsitemetafora

Edellisessä alaluvussa esittelin metaforan perusmääritelmän lisäksi laajemmin perinteistä käsitystä metaforasta, jonka mukaan metafora on vain kielellinen ilmiö, eräänlaista puheessa käytettävää koristeellista kieltä. Lakoffin ja Johnsonin mukaan metafora on kuitenkin paljon syvällisempi ja kokonaisvaltaisempi ilmiö. Heidän

Metaphors We Live By -teoksen päähavaintona on se, että myös ajattelu ja toiminta voi olla metaforista kielenkäytön lisäksi. Ajatteluamme määrittävät käsitteet vaikuttavat laajalti havaintoihimme, ihmissuhteisiimme ja siihen kuinka toimimme maailmassa. Se, että nämä käsitteet rakentuvat osittain metaforan avulla, tarkoittaa sitä, että arkipäiväisestä toiminnastakin tulee metaforista. (Johnson & Lakoff 1980, 3.)

Aiemmin esitin Lakoffin ja Johnsonin metaforan määritelmän yhteydessä heidän esimerkkiään, jossa väittelyä kuvattiin sodankäynnin sanastolla. He toteavat kyseisen esimerkin pohjalta, että väittelyä ei vain kuvailla sodankäynnin sanoilla, vaan se käsitetään sodankäynnin käsitteen avulla. Väittelyn voittaminen tai häviäminen ei ole vain perinteisen näkemyksen mukaista koristeellista puhetta; väittely tosiasiassa joko voitetaan tai hävitään, väittelyn toinen osapuoli mielletään vastustajaksi, ja niin edelleen. VÄITTELY ON SOTAA -metafora siis rakentuu, kun väittely mielletään sodankäynnin käsitteen avulla. (ibid., 4-5.)

Lakoff ja Johnson esittävät toisen selkeän käsitemetaforan kuvatakseen kuinka arkiajattelumme on, jopa tiedostamattomasti, metaforista. Heidän mukaansa käsityksemme ajasta perustuu vahvasti AIKA ON RAHAA -käsitemetaforalle. Esimerkkejä tästä ovat seuraavat lausahdukset: ”tuhlaat minun aikaani”, ”tämä laite säästää tunteja”, ”aikasi on loppumaisillaan” ja ”sinä et käytä aikaasi tarpeeksi tehokkaasti”. AIKA ON RAHAA, AIKA ON RAJALLINEN RESURSSI ja AIKA ON ARVOKAS HYÖDYKE ovat näiden esimerkkilauseiden takana olevat käsitemetaforat. Aikaa on vaikea ymmärtää ja kuvailla ilman tätä käsitteellistä rinnastusta rahan tai jonkin arvokkaan asian kanssa. Yksi syy, miksi käsityksemme ajasta on kehittynyt tällaiseksi, liittyy työhön ja sen mittaamiseen: palkkaa määritellään joko tunti-, viikko- tai vuosipalkkana. Myös muillakin tavoilla aika ja raha esiintyvät yhdessä; puheluiden hinnat, vuosibudjetit ja lainojen korot ovat rahassa esitettäviä summia jotka ovat riippuvaisia ajasta. (ibid., 7-9.)

Kövecses esittää käsitemetaforalle lyhyttä ja selkeää mallia: KÄSITEALUE A ON KÄSITEALUE B. Näillä kahdella käsitysalueella, jotka osallistuvat metaforan synnyttämiseen, on omat käsitteet. Käsitysaluetta, josta otamme metaforiset ilmaisut ymmärtääksemme toista aluetta, kutsutaan lähdealueeksi. Kohdealueeksi taas kutsumme sitä aluetta, jota pyritään ymmärtämään. Esimerkiksi, aikaisemmin esitetyssä Lakoffin ja Johnsonin AIKA ON RAHAA -esimerkissä raha toimii

lähdealueena, ja siihen liittyvillä ilmaisuilla pyritään selittämään kohdealuetta, aikaa. (Kövecses 2010, 4.)

Kövecses tekee yhden huomattavan yleistyksen koskien käsitemetaforia: usein kohdealueena on jokin abstrakti käsitealue, kun taas lähdealueena toimii jokin konkreettisempi. Syynä on se, että abstraktin käsitealueen asian selittäminen helpottuu, kun sitä kuvaillaan konkreettisemman käsitealueen ilmaisuilla. Useaan kertaan jo käytetyssä AIKA ON RAHAA -käsitemetaforassa tämä näkyy selvästi: konkreettisempana käsitealueena raha toimii hyvin aikaa selitettäessä. Ajan kuluminen, säästyminen ja hukkaaminen tekevät siitä käsitteenä paljon selkeämmän. Kövecses kuvaa tätä yleistystä yksisuuntaisuuden periaatteeksi, sillä metaforan lähde- ja kohdealueita ei yleensä pystytä vaihtamaan keskenään. (ibid., 7.)

Lakoffin ja Johnsonin metaforatutkimuksen tulokset eivät ole ensimmäinen kerta, kun tämän kaltaista näkemystä metaforasta esitetään. Max Black esitti jo teoksensa Models and Metaphors (1962) kolmannessa luvussa näkemystään vuorovaikutuksellisesta metaforasta. Hänen näkemyksessään metaforassa on kaksi osaa, pääsubjekti ja toissijainen subjekti. Metafora luodaan asettamalla toissijaiseen subjektiin liittyviä merkityksiä pääsubjektiin. Metaforan vuorovaikutuksellisessa näkemyksessä yksi subjekti ei korvaa toista, tai niitä ei verrata; subjektit toimivat yhdessä, toissijaisen toimivan eräänlaisena suurennuslasina pääsubjektin tarkkailussa. (Black 1962; 39–42, 44.)

Blackin omassa IHMINEN ON SUSI -esimerkissä ihmistä (pääsubjekti) tarkastellaan suteen liittyvillä käsitteillä, vaikkapa korostetaan ihmisen villiä puolta, raakalaismaisuutta, ja niin edelleen. Sutta ei Blackin mukaan pidä käsitellä asiana, vaan ”asioiden järjestelmänä”. Hänen esimerkissään ihmistä ei siis suoraan verrata suteen tai yritetä korvata ihmistä sudella, vaan pyritään keskittymään niihin ihmisen piirteisiin, jotka esiintyvät myös sudella. (ibid., 39–42.)

Käsitemetaforakirjallisuudessa esiintyy hieman samanlainen näkemys käsitteiden suhteesta toisiinsa kuin Blackin vuorovaikutusnäkemyksessä. Kövecses kutsuu tätä metaforien kartoittamiseksi. Käsitemetaforassa on häneen mukaan kyse systemaattisista vastaavuuksista lähdealueen ja kohdealueen välillä. Tätä avatakseen hän käyttää esimerkkinä RAKKAUS ON MATKA -metaforaa. Kyseisessä metaforassa lähdealueena on matka, kohdealueena taas rakkaus. Rakastajia voidaan kuvailla

matkustajiksi matka -lähdealueen kautta. Ajoneuvona toimii itse rakkaussuhde, matkalla viitataan suhteen keskeisiin tapahtumiin, matkalla olevat esteet kuvaavat suhteessa koettuja ongelmia ja kuljettu matka tarkoittaa suhteessa tapahtunutta edistystä. (Kövecses 2010, 7-9.)

Kövecses painottaa esimerkkinsä jälkeen sitä, että tämä yhtäläisyys ei ole ollut olemassa aina, vaan rakkauden käsitealue on rakentunut tällaiseksi vain matkan käsitealueen avulla. Metaforan käytön osaaminen hänen mukaan on sitä, että ymmärtää mitkä eri käsitealueet ovat toistensa kanssa rinnakkaisia, ja minkälaiset ilmaisut ovat sopivia näiden vastaavuuksien kanssa. On hyvä huomauttaa myös se, että Kövecsesin mukaan tieto näistä asioista on laajalti alitajuntaista; kartoittaminen on vain metaforien analysointia varten luotu väline. (ibid., 10.)

Miten käsitemetaforaan liittyvä kirjallisuus liittyy politiikan tutkimukseen? Lähestymistapani poliittiseen keskusteluun käsitemetaforateorian kautta kulkee hieman samalla tavalla kuin Charteris-Blackilla hänen teoksessaan. Hän asemoi tutkimuksessaan politiikassa esiintyvien metaforien analyysia poliittisten myyttien analyysiksi. (Charteris-Black 2005, 26–27.) Poliittista myyttiä Charteris-Black määrittelee ideologisesti värittyneeksi kertomukseksi, joka pyrkii esiintymään aitona ja todellisena kertomuksena jostain menneestä, nykyisestä tai tulevasta poliittisesta tapahtumasta (ibid., 22–23).

Metaforan käyttäminen poliittisen myytin vahvistamiseksi on Charteris-Blackin mukaan yksi poliitikkojen tehokkaimmista keinoista. Hänen mukaan poliitikolla on kaksi vaihtoehtoa yleisön suostuttelemiseksi; suostuttelu tapahtuu joko vahvistamalla tai haastamalla olemassa olevia uskomuksia (ibid., 10). Metaforan käytännöllisyys on siinä, että poliitikko voi sen avulla onnistua suostuttelussa, käyttämällä sopivia metaforia, joita ei edes välttämättä tiedosteta. Parhaimmillaan metafora voi aiheuttaa muutoksia yleisön ajattelutavoissa, riippuen metaforan esittäjästä ja siitä, mikä on metaforan lähde- ja kohdealueiden suhde, eli onko metafora mielekkäästi rakennettu. (ibid., 15.)

Metaforaa Charteris-Black pitää teoksessaan ideologisena. Ideologia ei hänen teoksessaan ole määritelty negatiivisena, vääristyneenä todellisuudenkuvana. Ideologia on suoraan hänen tekstistään käännettynä ”uskomusjärjestelmä, jonka avulla tietty sosiaalinen ryhmä luo merkityksiä, jotka oikeuttavat sen olemassaolon

itsellensä”. (Charteris-Black 2005, 21.) Metaforaa voi jonkin asian oikeuttamisen lisäksi myös oikeutuksen poistamiseen; poliitikot usein käyttävät molempia keinoja samaan aikaan, puolustaen omia kantojaan positiivisilla representaatioilla, ja samalla kytkien negatiivisia mielikuvia toiseen (ibid., 17).

2.3. Valtion ruumiillisuus ja personifikaatio

Tämän alaluvun tarkoituksena on käydä läpi erilaisia valtion ruumiillisen metaforaan ja valtion personifikaatioon liittyvää tutkimuskirjallisuutta. Teoreettisen viitekehyksen luonne tältä osalta on hieman monimutkaisempi, sillä en tee tutkielmaa valmiin teorian pohjalta. Kirjallisuutena on vahvasti historiallista tutkimusta, jossa keskitytään eri aikakausina esiintyviin metaforiin, lähtien antiikin Kreikasta.

David George Hale on tutkinut väitöskirjassaan (1971) ihmisvartalon ja poliittisen yhteisön välille rakennettua metaforaa. Hän lähtee liikkeelle teoksessaan antiikin Kreikan aikakaudelta, osoittaen sitä, että valtion tai poliittisen yhteisön käsittäminen ihmisen kaltaisena omaa syvemmät juuret poliittisen ajattelun historiassa (Hale 1971; 7, 18).

Hale laajentaa metaforaa jakamalla sen kahteen eri luokaan. Ensimmäinen näistä käsittää sekä poliittisen järjestelmän että ihmisruumiin koostuvan erilaisista osista, jotka ovat tietynlaisissa rakenteellisissa ja toiminnallisissa suhteissa keskenään. Yleensä ne ovat jaoteltuna jonkinlaiseen hierarkkiseen järjestykseen: esimerkiksi keskiajalla aatelisto, papisto ja talonpojat jaoteltiin ruumiilliseen metaforan kautta vastaamaan eri ruumiinosia, päätä, käsiä, sydäntä tai jalkoja. (ibid., 15.)

Toinen tapa käyttää ruumiillista metaforaa nojaa vanhanaikaiseen humoraalioppiin. Tämän opin, jonka väitetään lähtevän Empedokleelta, ihminen koostuu neljästä peruselementistä. Jos nämä elementit eivät olet ihmiskehossa tasapainossa, joudutaan sairauden, epätasapainon tilaan. (ibid.)

On huomautettava tässä vaiheessa eräästä käännösseikasta: englanniksi Hale käyttää käsitettä *body politic* (ibid., 7). Suomeksi tätä sanaa ei voi suoraan kääntää poliittiseksi ruumiiksi tai vartaloksi, sillä ne eivät mielestäni välitä merkitystä samalla tavoin kuin englanniksi. Gummeruksen sanakirja tarjoaa yhden suomennoksen: kansa poliittisena ryhmänä (Rekiaro & Robinson 1999, 754). Tämän käännöksen

selittämiseksi on mielestäni hyvä liittää Oxfordin web-sanakirjassa käsitteelle annettu määritelmä: kansalaisryhmä, joka katsotaan kollektiivisesti järjestäytyneeksi, ja koostuu joko kansakunnan, valtion tai jonkin yhteisön ihmisistä (Oxford Dictionaries).

Valtion ja ruumiin metaforan juuret ovat Halen mukaan antiikin Kreikassa, erityisesti ateenalaisen poliksen nousukaudella, jolloin poliittinen yhtenäisyys kehittyi tarpeeksi tämän metaforan syntymiseksi. Ensimmäinen esimerkki on Isokrateelta, joka kuvaili valtiomuodon olevan valtion sielu, ja vertaa sitä mieleen joka hallitsee ruumista. Tämä sielu on se, joka puntaroi kaikki päätökset, pyrkii säilyttämään sen, mikä on hyvää ja torjumaan pahan. Kaikkien ihmisten hyvin- tai pahoinvointi on täysin sidottuna hänen mukaan siihen, millaisen valtiomuodon alla elävät. Halen mukaan Isokrates korostaa erityisesti tällä sitä, kuinka tärkeää on kaikkien kansalaisten osallistumisen poliksen päätöksentekoon, ja kuinka riippuvaisia he ovat koko kaupunkivaltion toimivuudesta. (Hale 1971, 19).

Platon ja Aristoteles käyttivät myös ruumiillista metaforaa. Platon esimerkiksi kuvasi Valtio -teoksessaan yksinkertaista ja agraarista valtiota terveelliseksi, ja ylellisyyksien kautta se muuttuu tulehtuneeksi. Tähän tulehdukseen kansalaiset pyrkivät säätämään suuren määrän mitättömiä lakeja, joita verrataan ihmeläkkeeseen joka ei vaadi käyttäjäänsä muuttamaan elintapojaan. (ibid., 20.) Platonin ihannevaltion työnjako on myös tavallaan valtion ruumiillisuuden metaforan mukainen, sillä poliittisen yhteisön jäsenet jaetaan kolmeen kastiin – työntekijöihin, sotilaisiin ja filosofikuninkaisiin - tekemään eri tehtäviä riippuen siitä, missä he ovat hyviä. (ibid., 20–21.)

Aristoteles puolestaan määrittelee valtiota luonnolliseksi ja ihmistä poliittiseksi eläimeksi. Halen mukaan tämä myötäilee valtion ruumiillistumista. Valtio ei ole ihmisen luomus, vaan se on olemassa ensisijaisesti, ja ihmiselle on tärkeämpää olla osa yhteisöä kuin olla pelkkä yksilö. Hale lainaa Aristoteleen Politiikka -teoksesta kohtaa, jossa valtion ensisijaisuutta kuvataan vertauksella käden tai jalan poistamisella: kun yksilö, eli raaja, eristetään kokonaisuudesta, se ei selviä. Kokonaisuus, valtio tai ihmisruumis, on eri osien summana itseriittoinen. (ibid., 21.)

Keskiajalla metafora nousi esiin esimerkiksi paavin ja maallisten kuninkaiden kiistojen välillä. Kirkko paavin johdolla väitti olevansa ylin maanpäällinen auktoriteetti, maallisia kuninkaitakin ylempänä. Tätä vaatimusta perusteltiin opilla Kristuksen ruumiista, jolla tarkoitettiin kristittyjen yhteisöä; Euroopassa tämän opin mukaan kristinusko oli suurin

yhteisö, jonka päänä toimi paavi, ja kaikki kuningaskunnat ja keisarikunnat olivat sen osia, eli paavin käskyvallan alaisia. (Hale 1971, 36.)

Maallisilla johtajilla oli kolme vaihtoehtoa: (1) hyväksyä paavin ja kirkon ylivalta, ja verrata omaa kuninkaan asemaa sydämeen, joka on tärkeä Kristuksen ruumiin päälle, eli paaville; (2) määritellä erillinen ”maallinen ruumis” kirkollisen Kristuksen ruumiin vierelle; (3) radikaalisti kieltää paavin asema kirkon päänä, väittäen että kirkon, Kristuksen ruumiin pää voi olla vain Kristus itse. (ibid., 38–39.)

Renessanssiajan Englannissa ja sen jälkeen ruumiillinen metafora jäi taka-alalle. Suurimmat syyt olivat yhteiskuntasopimusteorian vaikutuksien leviäminen ja yleistyminen Englannissa, ja ruumiillisen metaforan pätevyyden rikkoutuminen Henrik VIII:n julistautuessa Englannin kirkon pääksi, irrottautuen paavin alaisuudesta. (ibid.; 48, 69.) Vaikka yhteiskuntasopimusajattelu pikkuhiljaa yleistyi, ja korvasi ruumiillisen metaforan, esiintyi se vielä esimerkiksi Hobbesin ajattelussa. Leviathan -teoksen klassisen kansikuvan Hale katsoo vielä kuuluvan osin ruumiillisen metaforan puolelle, sillä siinä oleva jättiläinen koostuu pienistä ihmisistä, ja jonka päänä on Hobbesin opin mukainen suvereeni. Hobbes myös kuvailee valtion rakennetta ruumiinosien avulla: suvereeniutta verrataan sieluun, silmiä ulkomailla toimiviin agentteihin, tuomareita ääneen, joka käskee käsiä, ja kultaa ja hopeaa vereksi joka virtaa suonien, valtion aarrekammion virkamiehien lävitse. (ibid., 128.) Hale kuitenkin huomauttaa, että Hobbes itse pyrki välttämään metaforia filosofiassaan, ja yhteiskuntasopimuksen tuloksena syntyvä suvereenin johtama ihmisten yhteenliittymä on vain ”keinotekoinen ihminen”; ei ensisijaisesti olemassa oleva, vaan ihmisten luomus. (ibid., 128–129.)

Antoine de Baecque on analysoinut teoksessaan The Body Politic: Corporeal Metaphor in Revolutionary France, 1770–1800 Ranskan vallankumouksen ajan pamfleteissa ja muissa teksteissä esiintyneitä ruumiillisia metaforia. Hän avaa johdannossaan metaforan tutkimisen merkitystä: ruumiillisten metaforien käyttö mahdollisti sen ajan yhteiskunnan kuvata meneillään olevia tapahtumia, ja myös ymmärtää niitä mielikuvituksen tasolla. (de Baecque 1997, 3–4.)

De Baecque käsittelee teoksen ensimmäisen osion kahdessa luvussa, kuinka ruumista käytetään valtion antropomorfisena symbolina. (ibid., 7-8.) Ensimmäisen luvun aiheena on kuninkaan ruumiin häviö vallankumouksessa. Kuninkaan ruumista ei käsitetty vain fyysisenä ruumiina, vaan siinä nähtiin poliittisen järjestelmän jatkuvuus:

kun edellinen kuningas kuoli, kruununprinssi omaksui tämän aseman. Näin voitiin sanoa ”kuningas ei koskaan kuole”, kun seuraavan miespuolisen perijän katsottiin jatkavan välittömästi tämän saman kuninkaallisen, suvereenin ruumiin olemassaoloa. (de Baecque 1997; 8, 100.)

De Baecquen mukaan historioitsijat ovat katsoneet Ludvig XVI:n kuoleman tämän jatkumon hajoamiseksi, ja siirtymäksi kohti tasavaltalaista hallitusmuotoa. De Baecque kuitenkin lähtee tarkastelemaan eri asiaa: hänen mielestään kuninkaan häviö johtui myös väitetyn impotenssin vuoksi. (ibid., 30.) Ensimmäisen luvun alku keskittyy lähinnä kuvailemaan tapahtumia Ranskan hovissa, erityisesti siihen, kuinka kruununprinssi ja myöhemmin kuningas Ludvig XVI:lla oli vaikeuksia saada jälkikasvua Marie Antoinetten kanssa (ibid. 31–51).

Myöhemmin, vallankumouksen ensimmäisinä vuosina puheet kuninkaan impotenssista nousivat uudestaan esille, mutta eri merkityksessä. Impotenssilla ei enää tarkoitettu vain kyvyttömyyttä siittää perillistä, vaan se laajeni käsittämään Ludvig XVI:n poliittista kyvyttömyyttä. (ibid., 51.) Kuninkaan poliittinen impotenssi alkoi myös esiintyä sekä rojalistien että tasavaltalaisten pamfleteissa. Rojalistien käyttäytyminen kuningasta kohtaan herjaavin pamfletein oli de Baecquen mukaan yritys saada kuningas toimimaan tarmokkaammin. (ibid., 56–57.) Tasavaltalaiset aktivoituivat erityisesti myöhemmin, sen jälkeen, kun kuningas pakeni Varennesiin ja kiinniotettiin, joutuen tasavaltalaisten pamflettien irvailun kohteeksi. De Baecquen mukaan kuninkaan ruumis lakkasi olemasta viimeistään vuoden 1791 perustuslain myötä, jolloin Ludvig XVI:n asema muutettiin vain muodolliseksi päätöksien allekirjoittajaksi. (ibid., 63–75.)

Ensimmäisen osan toisessa luvussa de Baecque esittelee Ranskassa vuoden 1788 aikana esiteltyjä näkemyksiä Ranskaa vaivaavasta taudista. Emmanuel Sieyèsin ajattelu Ranskan tilasta on de Baecquen mukaan hyvä esimerkki. Sieyès kuvaa Ranskan rappion syyksi ”antisosiaalista tautia”: tämän taudin juuret ovat hänen mukaan ylempien luokkien etuoikeuksissa suhteessa kolmanteen säätyyn. Nämä etuoikeudet ovat saaneet ylemmät luokat pitämään itseään kolmatta säätyä parempina, erillisenä ihmislajina (ibid.; 79, 84.)

Sieyès ehdottaa parannukseksi ”sortajien leikkaamista irti vartalosta”, amputointia. Tämän vaatimuksen takana on radikaali tavoite: hänen ihanteena on yksi,

kansalaisista koostuva vartalo, jonka kaikki jäsenet ovat poliittisesti tasa-arvoisia keskenään. Amputaatio, jota Sieyés ehdottaa, olisi tarkoitus kohdistaa niihin etuoikeutettuihin, jotka edustavat kolmatta säätyä säätyvaltiopäivillä. Myöhemmin tämä vaatimus kehittyy vielä pitemmälle: äärimmillään Jean-Paul Rabaut Saint-Etienne väittää, että vain kolmas sääty on ainoa vartalo, joka voi käsittää koko kansakunnan. Muut luokat tulisi sulautettava yhteen kolmannen säädyn kanssa. Sieyès myös toteaa samassa yhteydessä, että vain kolmas sääty edustaa kansakuntaa, yhtenä ”suurena kansalaisten muodostamana vartalona. (de Baecque 1997; 85, 94–95, 97.)

3. Metodologia ja aineisto

Tässä luvussa esittelen ja perustelen valitsemaani kriittistä metafora-analyysia tutkimusmetodina poliittisten metaforien tutkimuksessa ja käyttämääni aineistoa. Ensin käyn lävitse, minkälaista metafora-analyysia olen tehnyt, perustaen vahvasti Jonathan Charteris-Blackin tuottamaan kirjallisuuteen metodista, samalla kuvaillen kuinka itse olen sitä soveltanut. Toisessa alaluvussa taas käyn lävitse, minkälaista aineistoa olen valinnut analysoitavaksi, ja mitä merkitystä kyseisen aineiston valinnalla on.

3.1. Metafora-analyysi

Valitsin aineiston analyysimenetelmäksi kriittisen metafora-analyysin. Lähteinäni olen käyttänyt Jonathan Charteris-Blackin teoksia Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis (2004) ja Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor (2005). Hän määrittelee kriittistä metafora-analyysia menetelmäksi, jonka tarkoituksena on kriittisen diskurssianalyysin kaltaisena menetelmänä pyrkiä paljastamaan piileviä, ja mahdollisesti tiedostamattomia aikomuksia kielenkäytön tilanteissa. Alun perin tarkoituksenani oli jatkaa käyttämällä diskurssianalyysia, mutta käsitemetaforaan liittyvään kirjallisuuteen tutustuessani löysin myös Charteris-Blackin metafora-analyysia koskevat teokset, ja havaitsin sen olevan sopivampi metaforien parissa työskentelyyn. (Charteris-Black 2004, 34-35; 2005, 26.) Charteris-Black huomauttaa kuitenkin, että kriittinen diskurssianalyysi toimii myös poliittisten myyttien tutkimuksessa, ja että metafora-analyysi koostuu samalla tavoin kolmesta vaiheesta: tunnistamisesta, tulkitsemisesta ja selittämisestä. (ibid. 2004, 34-35; 2005, 27).

Ensimmäinen vaihe on metaforien tunnistaminen. Charteris-Blackin (2004, 35) mukaan tunnistaminen jakautuu kahteen tasoon. Ensin on luettava analyysin kohteena olevia tekstejä läpi, ja poimia sieltä potentiaalisia metaforisia ilmaisuja. Näitä ilmaisuja on sen jälkeen tarkasteltava suhteessa Charteris-Blackin esittämään metaforan määritelmään. Hän määrittelee metaforaa lingvistiseksi representaatioksi, joka tapahtuu, kun jokin sana tai fraasi esitetään sellaisessa kontekstissa, missä sen ei odoteta ilmestyvän, ja se aiheuttaa semanttista jännitettä. Metafora voi olla jokin uudenlainen ilmaisu, tai se voi olla jo juurtunut tavanomaiseksi sanonnaksi. (ibid. 2004, 21; 2005, 14-15.) Ne ilmaisut, jotka täyttävät metaforan merkit voidaan luokitella avainsanoiksi. (ibid. 2004, 35.)

Toinen taso metaforien tunnistamisessa on syvempää laadullista tarkastelua. Ensimmäisen tason jälkeen on tutkittava avainsanoja sisältävien tekstien konteksteja. Avainsanojen esiintymiskontekstien analyysissa on tarkoituksena tarkastella, onko avainsanoja käytetty asiayhteydessä niiden kirjallisessa merkityksessä vai metaforisessa merkityksessä. (Charteris-Black 2004, 35.)

Toista vaihetta Charteris-Black kutsuu metaforien tulkitsemiseksi. Metaforien tulkitsemisessa hänen mukaan on tarkoitus tuoda esille metaforien ja niitä määrittävien kognitiivisten ja pragmaattisten tekijöiden välistä suhdetta. Selkeämmin selitettynä, toisessa vaiheessa tunnistetaan teksteistä valituista metaforisista ilmauksista käsitemetaforia. Jos mahdollista, niin käsitemetaforien takaa voi myös tunnistaa käsitteellisiä avaimia (engl. conceptual key). Käsitteellisellä avaimella tarkoitetaan useamman käsitemetaforan muodostamaa laajempaa kategoriaa. (ibid., 37-38.)

Kolmantena vaiheena on metaforien selittäminen. Selittämisen tavoitteena on tunnistaa metaforien käytön yhteydessä ilmentyvää toimijuutta ja metaforien roolia suostuttelussa. Selittämisellä keskitytään käsitemetaforien diskursiiviseen puoleen, eli siihen, miten niitä käytetään poliittisessa retoriikassa vaikuttamiskeinona. Metaforien selittämisessä on siis keskityttävä myös siihen kontekstiin, missä metaforat esiintyvät, kuka niitä rakentaa, ja mitä tarkoitusta varten. Charteris-Blackin mukaan tarkoituksena on etsiä metaforien takana olevaa ideologista motivaatiota, pyrkiä tuomaan esiin niitä valintoja, jotka ovat johtaneet tiettyjen metaforien käyttöön joko jonkin poliittisen tavoitteen tukemiseksi tai kritisoimiseksi. (ibid., 39.) Hän painottaa jälkimmäisessä teoksessaan *Politicians and Rhetoric* erityisesti sitä, kuinka kriittisen metafora-analyysin selittämisvaiheella pyritään selvittämään sitä, kuinka metaforien valintoja pystytään selittämään sen perusteella, kuinka ne heijastavat tiettyjä poliittisia myyttejä (ibid. 2005, 28.)

Ensimmäisen vaiheen toteutuksessa huomasin jo, kuinka vaihe varsinaisesti alkoi jo aineiston etsintävaiheessa. Eri lehtien verkkojulkaisujen arkistoista artikkeleita hakiessa jouduin hakemaan erilaisilla avainsanoilla artikkeleita, kolumneja ja mielipidekirjoituksia. Artikkeleita lukiessa keskityin etsimään asiasanoilla niistä ilmaisuja, joissa käytettiin sanoja liittyen terveydenhuoltoon, sairauksiin, hoitoon, lääkkeisiin, lääkäreihin yms. Samassa yhteydessä luin kyseisiä tekstejä, etsien niissä esiintyviä haussa käytettyjä avainsanoja löytääkseni ilmaisuja, jotka olivat

mahdollisesti metaforisia. Niiden tarkastelun yhteydessä joko tallensin artikkelin metaforisia ilmaisuja sisältävänä, tai jätin sen analyysin ulkopuolelle, jos ilmaisu osoittautui kirjaimellisesti esimerkiksi Kreikan terveydenhuoltoon liittyväksi. Ensimmäisen vaiheen ensimmäistä ja toista osaa tuli näin täytettyä jo siinä, kun valikoin sopivia tekstejä hakutuloksista, ja luin niitä yhden tai useamman kerran, syventyen niissä esiintyviin metaforisien ilmauksien tunnistamiseen.

Toinen vaihe, tulkitseminen tapahtui aineistonkeruun ja sen läpi lukemisen jälkeen. Luokittelin teksteissä esiintyneitä metaforia erilaisten käsitemetaforien alle niitä analysoidessani, ja sen päätteeksi kokosin yhteen luomani käsitemetaforat. Seuraavaksi niputin samanlaisia kategoria yhteen, tarkastellen samalla teksteissä esiintyviä metaforisia ilmaisuja uudestaan tarvittaessa. Lopputuloksena oli kolme pääkategoriaa, joiden perusteella muodostin tutkielmani analyysiluvun alaluvut.

Kolmatta vaihetta, selittämistä, pidin jo aluksi haasteellisimpana. Aikaisemmin, kandidaatintutkielmaa tehdessäni käytin diskurssianalyysia, mutta en käyttänyt sen kriittistä muotoa kovinkaan vahvasti. Käsitemetaforien muodostamisen jälkeen kävin tekstejä lävitse, ottaen huomioon missä asiayhteydessä ne on kirjoitettu ja miten metaforisia ilmauksia käytetään: ovatko ne positiiviseen vai negatiiviseen sävyyn kirjoitettu, mistä poliittisista toimijoista rakennetaan metaforisia ilmauksia ja minkälaisia arvoja niiden rakentamisen takaa ilmenee. Analyysiluvuissa tämän pohdiskelun voi huomata erityisesti lukujen lopussa, enemmän pohdintaa sisältävässä osuudessa. Selittämistä varten päädyin enemmän rakentamaan omaa jaottelua vyönkiristys- ja troikkamyönteisten sekä Kreikan velkahelpotuksia ja talouskasvua korostavaa politiikkaa tukevien osapuolien välille, kuin arvioimaan jokaisen kirjoittajan poliittisia pyrkimyksiä heidän omia ammatillisia, ideologisia ja kansallisia taustojaan vasten.

3.2. Aineisto

Aineistonani olen käyttänyt pääosin eurooppalaisissa englanninkielisissä sanomalehtien verkkoversioissa julkaistuja uutisartikkeleita ja mielipidekirjoituksia. Näiden lisäksi valitsin yhden uutisjulkaisun Yhdysvalloista, yhden aikakausijulkaisun sekä Deutsche Wellen, Saksan radion ulkomaanpalvelun verkkouutisjulkaisun.

Deutsche Wellen lisäksi saksalaisesta mediasta käytin viikoittaisen sanomalehden Der Spiegelin verkkoversiota. Ison-Britannian mediasta päädyin valitsemaan päivittäisen

sanomalehden The Guardianin, verkkojulkaisuksi siirtyneen The Independentin ja talousasioihin keskittyvän viikoittaisen aikakausijulkaisun The Economistin. Yhdysvaltalaisesta mediasta taas löysin sopivia artikkeleita The New York Timesista, ja kreikkalaisesta mediasta edustettuna taas on Kathimerini -sanomalehden englanninkielinen verkkoversio.

Aineistossa kirjoittajina esiintyy yleensä eri alojen asiantuntijoita. Kirjoittajien joukossa esiintyy esimerkiksi professori, tutkimusinstituutin johtaja ja erilaisia finanssialan henkilöitä. Sen sijaan, että olisin valinnut pelkästään poliitikkoja, ja keskittyisin näin analysoimaan varsinaista päivänpoliittista keskustelua, päätin kerätä hajanaisemmalta ja laajemmalta tuntuvan kokoelman tekstejä.

Perusteluksi tälle valinnalle esitän sitä, että tarkoituksenani on tutkia ennemminkin arkipäiväistä poliittista mielikuvitusta. Charles Taylor teoksessaan *Modern Social Imaginaries* (2004) määrittelee sosiaalista mielikuvitusta erilliseksi yhteiskuntateoriasta. Hänen mukaansa sosiaalisella mielikuvituksella tarkoitetaan enemmänkin sitä, kuinka tavalliset ihmiset käsittävät yhteiskuntaa, erityisesti erilaisten mielikuvien ja tarinoiden kautta teoreettisten käsitteiden sijaan. Sosiaalinen mielikuvitus on myös laajemmin jaettu isojen ihmisryhmien kesken, kun taas teoreettinen ajattelu kuuluu paljon pienemmän akateemisen piirin keskuuteen. Näistä huomioista Taylor jatkaa ajatukseen siitä, että sosiaalinen mielikuvitus on se, joka mahdollistaa yhteiskunnallisen järjestyksen voimassa pysymisen, kun ihmisillä on samoja jaettuja käsityksiä sen oikeutuksesta. (ibid., 22.)

Tutkimuksessani olen mieltänyt aineistovalintaani edustamassa eurooppalaista – ja hieman yhdysvaltalaista – poliittista mielikuvitusta. Aineistoon valikoidut kirjoittajat teksteineen edustavat minulle laajempaa sosiaalista ja poliittista mielikuvitusta, vaikka tosin tulee ottaa huomioon se, että kirjoittajat ovat kuitenkin melko koulutettuja ja omien alojensa kokeneita asiantuntijoita. En pidä sitä kuitenkaan varsinaisesti ongelmana, sillä julkaisut, joissa tekstit esiintyvät ovat melko laajalle yleisölle tarkoitettuja, pääosin uutisiin keskittyviä julkaisuja, joten kirjoittajat ovat varmasti keskittyneet kirjoittamaan artikkeleita ja mielipidekirjoituksia kyseinen tavoite mielessään.

4. Potilaita ja lääkäreitä: Poliittisten toimijoiden personifikaatio

Personifikaatio Lakoffin ja Johnsonin (1980, 33) mukaan on yksi yleisimmistä ontologisista metaforista; personifikaatio antaa mahdollisuuden ymmärtää erilaisia elottomia entiteettejä inhimillisten kokemuksien, ominaisuuksien ja toiminnan merkeissä. Personifikaatio metaforana ei kuitenkaan jää vain X ON IHMINEN -tasoiseksi havainnoksi, vaan kyseessä on vain yleinen kategoria. Personifikaatioita voi jaotella sen mukaan, minkälaisia henkilöllisiä aspekteja korostetaan milloinkin. Lakoff ja Johnson asettavat esimerkiksi inflaation: ”inflaatio on ryövännyt minulta säästöni”, ”inflaatio on suurin vihollisemme”. Nämä lausahdukset eivät vain edusta INFLAATIO ON IHMINEN -metaforaa, vaan korostavat inflaatiota myös vastapuolena, aivan kuin se olisi meitä vastaan toimimaan kykenevä olento. (Johnson & Lakoff 1980, 33–34.)

Kreikan kriisiin liittyvässä uutisoinnissa personifikaatiota voidaan jaotella samalla tavoin. Personifikaatio uutisoinnissa vaihtelee riippuen siitä, mitä toimijaa kuvataan henkilön kaltaisena. Kreikka valtiona saa usein potilaan, sairaan, heikon ja passiivisen toimijan kuvauksen. Muut toimijat, esimerkiksi vahvemman talouden omaavat Euroopan Unionin (EU) jäsenmaat, Euroopan Keskuspankki (EKP) ja Kansainvälinen Valuuttarahasto (IMF) asetetaan lääkäriin rooliin, joka korostaa näiden valta-asemaa suhteessa potilaana olevaan Kreikkaan.

Hyvä esimerkki valtion personifikaatiosta löytyy Rudolf Kjellenin *Valtio elinmuotona* -teoksesta (1919). Kjellen kirjoittaa ensimmäisessä luvussa valtion olemuksesta, nostaen esiin vahvasti personifikaatiota sisältävän esimerkin. Hän lainaa Standard -lehden artikkelia vuodelta 1908, joka käsittelee Bosnian kriisin vaikutuksia. Artikkelissa kuvataan esimerkiksi, kuinka Itävalta ”seisoo aseistetun hirmuvaltiuden tappelupukarina”, Saksa ”mulkoilee kiukuissaan Bulgariaan samalla kun se ei ole näkevinään Itävalta-Unkarin tekemää loukkausta ja antaa sen anteeksi”, ja ”se [Serbia] on happamena ja kateellisena, tuntien voimatonta raivoa”. Myös Venäjää, Ranskaa, Englantia, Italiaa ja Turkkia kuvaillaan lainauksessa personifikaation kautta ihmisen kaltaisina olentoina. (Kjellen 1919, 30-32.)

Ensimmäisenä analysoimistani artikkeleista nostan esiin laajemman reportaasin. Helena Smith (2015) kertoo The Guardianissa ilmestyneessä reportaasissaan haastatelluista ateenalaisista, jotka ovat menettäneet toivonsa kriisin aikana. Smith käy reportaasissaan läpi Kreikan tilannetta yleisellä tasolla, samalla peilaten sitä

haastatteluiden avulla. Hän kuvaa Kreikkaa sekä otsikkotasolla että kahdesti tekstissä samalla lauseella: ”For five years Greece has been like a patient slowly bleeding.” Tällä lauseella, jonka Smith on ottanut käyttöön yhdeltä haastateltavista, rakennetaan mielikuvaa tekemällä yhteyksiä valtion ja kärsivän potilaan välille, verenvuodolla viitataan taas Kreikan talouden ongelmiin. (Smith 2015.) Olen nimennyt tämänkaltaiset ilmaisut VALTIO ON POTILAS -käsitemetaforan alle kuuluvaksi, sillä niissä pyritään luomaan yhteys talousongelmista kärsivän valtion ja sairaudesta kärsivän potilaan välille. Ajatuksellisella tasolla tällä metaforalla pyritään siis selittämään valtiontalouden tilannetta hieman kansantajuisemmalla tasolla, käyttäen terveydenhuollon ja lääketieteen piiriin kuuluvilla sanoilla ja mielikuvilla.

Toinen, tätä VALTIO ON POTILAS -käsitemetaforaa edustava lausahdus Smithin tekstissä tulee myös haastateltavan suusta: ”I will drive you to the wound of Greece.” Haastateltava puhuu Kreikan haavasta, joka ei ole mikään konkreettinen paikka; hän puhuu roskiksia tonkivista vanhemmista, hylätyistä autoista ja autioista taloista. Kreikan haava -lausahduksella rakennetaan kuvaa Kreikasta, joka ihmisen tavoin kärsii vammasta, jolla tässä tapauksessa viitataan talouskriisin aiheuttamiin sosiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin. (ibid.)

Kolmas ilmaisu, jota Smith käyttää, liittyy Kreikalle annettuun apuun:” […] the international rescue programme was meant to put the country back on its feet by 2012.” Lainauksen jälkeen tekstissä kuitenkin kerrotaan, kuinka ohjelma ei ole toiminut, ja Kreikan talous on lähtenyt alamäkeen työttömyyden ja bruttokansantuotteen osalta. (ibid.) Vaikka nousta takaisin jaloilleen -sanonta on metaforana juurtunut arkiseen kielenkäyttöömme, on se silti valtion ruumiillisuutta kuvastava. Sanonnalla pyritään rinnastamaan valtio potilaaseen, jonka kuntoa yritetään parantaa.

Ian Traynorin (2011) uutisartikkeli käsittelee Kreikan ja Saksan välisiä suhteita, erityisesti niiden välillä olevaa tyytymättömyyttä. Traynor käyttää tekstissään VALTIO ON POTILAS -käsitemetaforaa selittääkseen Kreikan tilannetta kansantajuisemmin. Otsikon hän on muotoillut seuraavasti: ”The Greek patient is getting sicker and Dr Merkel’s reputation is at stake.” (Traynor 2011.) Merkelin kutsuminen tohtoriksi ja Kreikan kuvailu entistä huonompaan kuntoon ajautuvasta potilaasta luovat tilanteesta valta-asetelman kuvausta: paremmin taloutensa hoitava yhteisvaluuttaan kuuluva talous esitetään paremmassa valossa kuin huonosti taloutensa hoitanut.

Kreikan personifikaatio jatkuu heti artikkelin alussa:

> Greece was diagnosed as critically insolvent a year ago. It was placed in the eurozone's intensive care ward, treated with an infusion of €110bn and put on a crash diet to thin its bloated state sector. But 12 months on, the patient is getting sicker. (Traynor 2011.)

Kriittisesti maksukyvyttömäksi diagnosointi, euroalueen tehohoito-osastolle asettaminen, 110 miljardin tiputus ja julkisen sektorin paisumisen vuoksi dieetille laittaminen luovat yhdessä mielikuvaa, jossa Kreikka olisi ihmisenkaltainen toimija, joka on asetettu potilaana eri hoitotoimenpiteiden kohteeksi vailla omaa tahtoa asiassa.

Valta-asetelmaa heijastaa myös toisen osapuolen kuvailu. Artikkelin keskeisenä aiheena on se, että kreikkalaiset ovat tyytymättömiä heiltä vaadittuihin toimiin, kun taas Saksa on johtavana EU-maana enemmän huolissaan talouden tasapainosta. Traynor kirjoittaa saksalaisten reaktioista Kreikkaa kohtaan seuraavasti:

> The doctors in Berlin take a dim view of that. They might sugar the pill with another €30bn or so to tide Greece through next year and spare it the pain of the bond markets. They might also agree to a "soft restructuring" by swapping debt for longer-term, lower-interest loans. But they will agree to this only if the medicine is stronger and the Greeks promise to take it all. (ibid.)

Berliinin lääkäreillä viitataan tässä Saksan poliittiseen johtoon. Politiikasta puhuttaessa valtion päätöksentekoelimiin ja sen johtoon usein viitataan kyseisen maan pääkaupungin nimellä. Tässä yhteydessä sitä määritellään vielä lisää kutsumalla Saksan johtajia lääkäreiksi, kuin he olisivat enemmän määräävässä asemassa suhteessa Kreikkaan. Tämänkaltaisen metaforan olen nimennyt POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforaksi, sillä siinä määritellään jotain poliittista tahoa lääkäriksi, joka näyttäytyy aineistossa kuvattuna asiantuntijavallan henkilöitymänä ja vahvempana osapuolena suhteessa heikommin suoriutuvaan Kreikkaan.

Tämä sama potilaan ja lääkärin suhteen asemointi Kreikan kriisiin liittyvässä uutisoinnissa toistuu muuallakin. Lääkärin asemaan on mahdollista tosin asettaa jokin muu taho: Andreas Becker (2012) kirjoittaa Deutsche Wellessä esiintyneessä

artikkelissa luoden samanlaisen potilas-lääkäri -suhteen Kreikan ja troikan kanssa. Kreikkaa hän kuvailee lyhyesti: ”The Greek patient lies on his sick bed, moaning.” Beckerin mukaan sairasvuoteella oleva potilas kärsii, koska talous on joutunut vaikeuksiin ja ihmiset ovat työpaikkansa menettäneinä nousseet avoimeen protestiin. (Becker 2012.)

VALTIO ON POTILAS -metaforan lisäksi Becker kirjoittaa POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforan mukaisesti troikasta:

> The 'doctors,' sent by the EU, the European Central Bank and the International Monetary Fund regularly take the patient's pulse. And just as regularly they tell the patient he must make more of an effort and economize even more. (ibid.)

Becker kutsuu lainauksessa EU:n, EKP:n ja IMF:n lähettämiä asiantuntijoita lääkäreiksi. Nämä lääkärit mittaavat potilaan, Kreikan pulssia, ja toimenpiteiksi määräävät, että Kreikan tulisi tehdä lisää säästöjä. Hän lainaa samalla Fitchin asiantuntijaa Ed Parkeria, jonka mukaan Kreikalla on mittava julkisen talouden alijäämä ja vaikeuksia saada lainaa pääomamarkkinoilta. (ibid.)

Heti Parkerilta lainatun mielipiteen perään Becker on lainannut kanadalaista ekonomistia William Whitea:” if the medicine kills the patient, it’s not doing its job.” (ibid.) Whiten lausahdus on esimerkki siitä, kuinka VALTIO ON POTILAS -metaforan kautta on mahdollista tehdä vastarintaa. Whiten lausahduksen mukaan potilaana oleva Kreikka ei tule hyötymään jatkuvasta leikkauksien ja uudistuksien kierteestä.

Troikka Kreikkaa hoitavana lääkärinä toistuu myös Simon Wren-Lewiksen mielipidekirjoituksessa Deutsche Wellessä:

> It is as if Greece was a patient, and the Troika their doctor. For four years the patient has been taking the medicine the doctor proscribed: a combination of austerity and 'structural reform.' The patient has got steadily worse. Rather than admit that perhaps the medicine was inappropriate or excessive, the doctor has started telling stories about how the patient has not really been taking their medicine. Yet we know that in reality the patient has taken all of their austerity medicine, and also done a great deal of structural reform. (Wren-Lewis 2015)

Wren-Lewiksen mielipidekirjoituksessa Kreikka mielletään potilaaksi, joka on ottanut lääkkeenään vyönkiristyspolitiikan ja rakenteellisten uudistuksien yhdistelmää. Kun tämä hoitokeino ei ole tuottanut haluttua tulosta, on lääkärin asemaan kuvailtu troikka päättänyt kuitenkin vaatia Kreikalta lisää samanlaisia toimia ja väittää, ettei potilas ole toiminut ohjeiden mukaisesti. Lainatussa tekstinosassa esiintyy siis molemmat jo aikaisemmin esitetyt metaforat, VALTIO ON POTILAS ja POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI.

Wren-Lewiksen mielipidekirjoituksessa esiintyy samankaltainen lääkärin ja potilaan välinen suhde kuin Beckerin artikkelissa (2012), jossa troikka lääkärinä on määräävässä asemassa ja Kreikka potilaana tekee ne uudistukset, mitä pyydetään. Lääkärin, troikan arvovaltaa kuitenkin heikentää kuvaus siitä, kuinka lääkäri vastoin toimintatapaansa ei kokeile muuta keinoa, vaan koventaa alkuperäistä menetelmää, selittäen sen tehottomuuden potilaan vastahakoisuudella. Kreikka on kuitenkin tehnyt siltä vaadittuja uudistuksia ja leikkauksia, ja joutunut vaikeaan taloudelliseen taantumaan.

Wren-Lewis kirjoittaa edellisen lainauksen jälkeen seuraavasti:” Now that the patient has begun to question its medicine (the election of Syriza), German policymakers seem to wish that the patient would go away (Grexit).” (Wren-Lewis 2015). Syrizan vaalivoitto yhdistetään mielikuvaan potilaasta, joka kieltäytyy hoidosta. Saksalaisia päättäjiä ei tässä kuvata erityisen metaforisesti, mutta heidän todetaan toivovan potilaan poistumista. Saksaa kuvataan näin epäsuorasti lääkärin asemassa olevaksi tahoksi.

Mielenkiintoinen huomio nousee esiin liittyen personifikaatioon liittyvään kirjallisuuteen. Kreikan kriisissä ei tuoteta metaforien kautta yhtenäisyyttä. Mika Luoma-aho käsittelee väitöskirjassaan *Europe as a Living Organism: Organicist Symbolism and Political Subjectivity in the New Europe* (2002) kylmän sodan jälkeistä Eurooppaan liittyvää poliittista symbolismia, joissa ruumiillisuuden kautta tuotetaan Euroopasta kuvaa yhtenäisenä poliittisena toimijana. Luoma-aho keskittyy väitöskirjan viidennessä luvussa käymään lävitse sellaisia kirjoituksia, joissa esiintyvien poliittisten metaforien kautta pyrittiin rakentamaan yhtenäisyyden kautta poliittista subjektiutta ja kyvykkyyttä Euroopalle (Luoma-Aho 2002, 146). Esimerkiksi Länsi-Euroopan Unionista, Kylmän sodan aikana perustetusta, EU:ta edeltäneestä eurooppalaisten

valtioiden sotilasliitosta esitettiin metaforista kuvausta vahvana, puolustavana kätenä, kun taas Euroopan Yhteisöä kuvattiin taloudelliseksi jättiläiseksi, jolta puuttuu poliittinen ”hermokeskus”, sillä supervallaksi nousu edellyttäisi yhteisen talouspolitiikan lisäksi myös yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. (Luoma-aho 2002; 157-158, 181-185.)

Myös Michael Walzer kirjoittaa esseessään (1967) ruumiillisen metaforan käytöstä poliittisen yhtenäisyyden rakentamisessa. Ihmisten välille tehtyä liittoa, valtiota ja yhteiskuntaa, on hänen mukaan kuvailtava symbolisesti. Valtio on hänen mukaansa näkymätön, sillä valtiolla se ei ole olemassa fyysisenä olentona, vaan se on vailla muotoa. Personifikaation kautta valtio voidaan esittää symbolisesti, jotta se voidaan hahmottaa ja nähdä mielikuvituksen tasolla, mikä puolestaan mahdollistaa poliittista ajattelua ja keskustelua valtiosta. (Walzer 1967, 194.)

Analyysini kohteina olevissa teksteissä yhtenäisyyttä ei puolestaan rakenneta. EU:sta ei pyritä rakentamaan metaforien kautta yhtenäistä toimijaa suhteessa kriisiin, vaan metaforien kautta ylläpidetään yksittäisten toimijoiden kenttää. Kreikka kuvataan potilaana yhdeksi toimijaksi, troikka taas kuvataan yhtenäisenä lääkäriosapuolena, tai jopa niitäkin erotellaan toisistaan tarvittaessa. Tältä osin voisi sanoa, että potilas- ja lääkärimetaforien kautta haetaan enemmänkin syyllistä kärsittyihin ongelmiin, kuin pyrittäisi pitämään euroalueen jäsenmaita yhtenäisinä.

Deutsche Wellen uutisartikkelissa *Varoufakis: ’Bloodletting’ of Greece must stop* helmikuulta 2015 kerrotaan Kreikan silloisen valtiovarainministerin Yanis Varoufakiksen mielipiteistä, liittyen Kreikan velkojiin, IMF:ään, EKP:hen ja euroalueen jäsenmaihin. Varoufakiksen kirjoitetaan esittäneen mielenkiintoisen vertauksen edellä mainittujen toimijoiden suhteesta Kreikkaan:

> "During the Middle Ages, 'doctors' prescribed bloodletting, which often caused the patient's health to deteriorate, to which the 'doctor' responded with other bloodlettings," Varoufakis was quoted as saying.
> "That's the type of 'reasoning' that today perfectly illustrates Europe's attitude: the more austerity fails, the more it is prescribed." (Deutsche Welle 2015b.)

Varoufakis tuomitsee Kreikan kohtelua mielettömäksi. Hän kertoo ensin keskiaikaisista lääkäreistä, jotka harjoittivat vereniskentää potilaan tilan parantamiseksi. Kun potilaan tila huononi, toistivat lääkärit toimenpiteen, mikä vain pahensi potilaan terveydentilaa uudestaan. Varoufakis vertaa tätä nykypäivän asenteeseen Euroopassa koskien velkakriisiä, väittäen, että sitä määrätään aina lisää sen epäonnistuessa. (Deutsche Welle 2015b.)

Personifikaatiota tässä artikkelissa tapahtuu, kun Varoufakis rakentaa vereniskentä -vertauksella samanlaista mielikuvaa Kreikan ja vyönkiristyspolitiikkaa ajavien tahojen, vahvempien euromaiden ja troikan välille. Vertauksessa esiintyvät siis molemmat, VALTIO ON POTILAS – ja POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforat.

Larry Elliott kirjoittaa The Guardianin verkkosivuilla blogikirjoituksessaan *Greek crisis: the blood-letting goes on* (2011) Euroopan rahoitusmarkkinoiden kaoottisesta tilanteesta, ja kääntyy lopuksi katsomaan Kreikan tilannetta. Hän toteaa, että ratkaisu Kreikan velkaongelmiin tuntuu osoittautuvan haitalliseksi; vyönkiristykset rajoittavat talouden kasvua, vaikeuttaen alijäämän pienentämistä ja nostaa huolia mahdollisen velan takaisinmaksun laiminlyömisestä. Elliot lainaa lopuksi Charles Dumas'ta, mikä kuulostaa samalta kuin edellinen lainaus Varoufakista koskevasta uutisoinnista:

> Charles Dumas, of Lombard Street Research, put it well when he described the approach as akin to the blood-letting prescribed by doctors in days of old. It is an entirely appropriate image. The specialists from Washington, Brussels and Frankfurt arrive in Athens. They see a patient who looks decidedly sickly. They go into a huddle and decide that the ill humours can only be dispelled by the removal of a sufficient quantity of blood. When the treatment doesn't work, they repeat it. (Elliott 2011.)

Lainauksessa esiintyy sama vertaus vereniskentää harjoittaviin lääkäreihin kuin Deutsche Wellen edellisessä esimerkissä. POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metafora esiintyy, kun Washingtonin, Brysselin ja Frankfurtin asiantuntijoilla viitataan IMF:ään, EU:n komissioon ja EKP:hen, niiden päätoimipaikkojen sijaitessa kyseisissä suurkaupungeissa. VALTIO ON POTILAS -metafora esiintyy taas, kun asiantuntijoiden kerrotaan saapuvan Kreikan pääkaupunkiin ja näkevän potilaan, joka on sairas.

Asiantuntijapuolta, troikkaa, kuvataan myös tietämättömäksi, heidän toistaessaan vyönkiristystä.

Spiros Moskovou kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan Deutsche Wellessä, että Kreikan paraneminen on harhaanjohtavaa. Vaikka Kreikka on kyennyt palaamaan pääomamarkkinoille, saanut taloutensa kasvamaan ja työttömyyden pienoiseen laskuun, Moskovou kysyy:" So is the eurozone's problem child really on the road to recovery?" (Moskovou 2014.) Hänen mielestään harhaanjohtavaa kyseinen ajatus on siksi, että pienestä noususta huolimatta viiden vuoden taantuma ja korkea työttömyys ovat edelleen suuria ongelmia (Moskovou 2014).

Moskovou kuvaa Kreikan tilannetta kirjoittamalla seuraavasti:" The patient may no longer be in immediate danger, but his condition is still critical." (Moskovou 2014). Hän käyttää mielikuvaa Kreikasta potilaana kuvatakseen Kreikan talouden tilannetta varoittavaan sävyyn. VALTIO ON POTILAS -käsitemetafora esiintyy kahdella eri tapaa. Hänen kuvauksensa potilaasta, joka on edelleen kriittisessä tilassa välittömän vaaratilanteen jälkeen, on metaforan kautta tehty varoitus. Tällä varoituksella hän pyrkii muistuttamaan, ettei pieni parannus ole vielä lupaus paremmasta tulevaisuudesta.

Toinen tapa joka lyhyesti heijastelee samaa käsitemetaforaa, on Moskovoun lyhyt kysymys, että onko Kreikka tiellä parantumiseen. Kyseessä on samankaltainen sanonta kuin aikaisempi päästä takaisin jaloilleen -sanonta Helena Smithin (2015) artikkelista. Englannin kielen sana *recovery* voidaan ymmärtää sekä metaforisesti tässä yhteydessä, viitaten VALTIO ON POTILAS -käsitemetaforaan, että arkisessa, itsestään selvässä mielessä, jolloin sitä ei välttämättä tiedosteta metaforana.

Zhang Danhong kirjoittaa uutisartikkelissaan (2012a) IMF:n kyllästymisestä Kreikkaan, joka ei ole kyennyt vähentämään menojaan ja taittamaan valtionvelan kehitystä:

> Highly indebted Greece is sometimes referred to as the "sick man of Europe". The nation has been in intensive care for the past 20 months, relying on bailout packages to keep its financial heart beating. Four times a year, specialists from the International Monetary Fund (IMF), the European Commission and the European Central Bank – the so-called troika – visit to check their patient's vital signs and prescribe new medicine.

> The next such check-up, due on January 16, is expected to deliver a gloomy prognosis. Efforts to clot Greece's fiscal haemorrhage have not been as effective as the troika had hoped. (Danhong 2012a.)

Danhong aloittaa toteamalla, kuinka Kreikkaa on sanottu Euroopan sairaaksi mieheksi. VALTIO ON POTILAS ja POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforat esiintyvät molemmat: hän kuvaa Kreikan olleen teho-osastolla hoidossa 20 kuukauden ajan, saaden hoitona taloudellisia apupaketteja. Lääkäreinä ovat toimineet hänen mukaan IMF:n, EKP:n ja EU-komission asiantuntijat, jotka ovat mittailleet potilaan elonmerkkejä ja määränneet uusia lääkkeitä.

Nick Malkoutzis (2012) kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan *The Greek Patient* Angela Merkelin Kreikan-vierailusta ja sen kanssa samaan aikaan julkaistusta IMF:n maailmantaloutta koskevasta raportista. Malkoutziksen mukaan IMF:n pääekonomisti Olivier Blanchard ja hänen kollegansa Daniel Leigh myöntävät raportissa IMF:n arvioineen väärin vyönkiristyspolitiikasta seuraavat vaikutukset ja olevan vastuussa Kreikan talouden alasajossa. Malkoutzis kuvaa kolumnin alussa eurooppalaisten päättäjien pala palalta -tapaa lähestyä kriisiä seuraavasti:

> It was hardly an unqualified endorsement of Greece but was absolutely in keeping with the piecemeal approach Europe's key decision makers have adopted during this crisis. They've hooked Greece up to the IV while they try to find a cure for the illness ailing the whole of the Eurozone. As the days roll on, the next drip – the troika review – takes on paramount importance. It has become a matter of life and death. So, it should be of urgent concern to all those involved that at this crucial juncture, the troika's medical credentials are in serious doubt. (Malkoutzis 2012.)

VALTIO ON POTILAS -metaforan mukaista personifikaatiota tapahtuu heti ensimmäiseksi jo otsikkotasolla. Malkoutzis käyttää The Greek Patient -otsikointia viittaamaan Kreikkaan. Lainauksessa tämä jatkuu, kun hän toteaa Kreikan olevan tiputuksessa, odottamassa passiivisena seuraavia toimia. POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metafora taas esiintyy, kun Euroopan päättäjien kirjoitetaan kytkeneen Kreikan tiputukseen ja samalla etsivän ratkaisua koko euroaluetta vaivaavaan sairauteen. Troikan lääketieteellistä valtuutusta koskevalla epäilyllä viitataan erityisesti

IMF:n julkistamassa raportissa esitettyyn tutkijoiden tunnustukseen vyönkiristyspolitiikan epäonnistumisesta.

Nikos Xydakis (2012) aloittaa myös personifikaatiolla heti otsikkotasolla: *Sick man of Europe in a state of shock* -mielipidekirjoituksessaan hän kirjoittaa syyttävään sävyyn Kreikan ongelmista. Hän osoittaa erityisesti kreikkalaisiin poliitikkoihin päin, ja pitää vuosien 2009–2012 kahden hallituksen ajamia uudistuksia ja sisäistä devalvaatiota huonoina päätöksinä, niiden vastatessa enemmän Saksan rankaisevan asenteeseen Kreikkaa kohtaan, kuin Kreikan tarpeeseen käynnistää taloutta uudelleen. (Xydakis 2012.) Personifikaatiota tapahtuu erityisesti seuraavassa lainauksessa Xydakikselta:

> Europe, coming a few steps behind developments, is now beginning to examine the possibility of changing the approach to the crisis: It has seen that the elixir it prescribed to Greece is toxic, and so it is looking for a new formula. Meanwhile, Greece, wounded by the triple blow of three simultaneous and overlapping crises and poisoned by the toxic prescription, is in a state of shock, unable to breathe, without time and without a national plan to treat its many ailments. (ibid.)

Tässä lainauksessa Xydakis käyttää aluksi laajasti tulkittavissa olevaa Eurooppa -nimeä POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforan toimijana. Euroopalla todennäköisimmin viitataan juuri euroalueen jäsenvaltioihin ja troikkaan, niiden ollessa ensisijaisesti ne tahot, jotka ovat Kreikalta menoleikkauksia vaatineet. Lääkärimetaforaa vahvistaa myös kirjoittaa resepti -verbin käyttö. Kreikan osalta VALTIO ON POTILAS -metaforan merkit täyttyvät, kun valtion tilaa kuvataan haavoittuneeksi, reseptilääkkeen myrkyttämäksi, shokissa olevaksi ja hengityskyvyttömäksi.

David Randall kirjoittaa uutisartikkelissaan Casualty! The eurozone sickness spreads (2012) laajalti euroalueen valtioiden taloudellisista oloista, kuvaillen tilannetta vastaillen itseasetetuin kysymyksin. Artikkelin alussa hän kuvaa ensiksi potilaiden osapuolta seuraavasti:

> Suddenly, there are a lot of Sick Men of Europe. Greece is in intensive care; Spain's waiting for a bed to become available; the drips that Portugal and Ireland are on don't seem to be doing much good; and while the

> condition of Italy seems to have stabilised a little, France is developing a bit of a cough; and the Netherlands are feelings bit peaky. (Randall 2012.)

VALTIO ON POTILAS -metaforaa Randall käyttää monipuolisesti kuvatessaan Euroopan valtioiden erilaisia, mutta vaikeita taloudellisia oloja. Kreikan hän kuvaa olevan tehohoidossa, Espanjan odottavan sänkyä ja Portugalin ja Irlannin olevan tiputuksessa, joka ei tunnu auttavan. Italian, Ranskan ja Alankomaiden tilannetta hän kuvaa lievemmin. Lainauksen alussa näihin kaikkiin valtioihin viitataan Euroopan sairas mies -lausahduksella.

Lääkäreiden osapuolesta Randall kirjoittaa taas näin:

> And, just to make the episode more interesting, while almost everyone agrees on the underlying causes of the disease, the doctors can't agree on the treatment. This is partly because of the varying states of the patients, but also because of the doctors themselves have their own agendas and interests. Some swear by this drug, others by another, and all are afraid of getting too involved with the critical cases in case they get infected. (Randall 2012.)

Pidemmällä artikkelissa Randall jatkaa lääkäreiden kuvailua alaotsikon "What about the doctors?" yhteydessä:

> These are also either the patients, or potential patients, and their suggested remedies are coloured by their own interests. Germany wants Greece to stick to the old treatment regime, France wants to administer some doses of Growth, and Spain wants Greece to be kept alive in the community for fear that the markets will switch their attack to Madrid if Athens expires. (ibid.)

Näissä kahdessa lainauksessa hän kirjoittaa toisista eurovaltioista toimimassa lääkäreinä talousongelmista kärsiville jäsenvaltioille. Lääkäriosapuoli ei vaan kykene toimimaan yksimielisesti, sillä toisilla euroalueen jäsenvaltioilla on myös omat pelkonsa, liittyen omiin alkaviin taloudellisiin vaikeuksiin, ja riskeihin suhteessa potilasosapuoleen. Lainauksessa esimerkiksi Saksa esitetään vahvana taloutena vaatimassa talouskuria, kun taas Ranska ja erityisesti talousvaikeuksissa oleva Espanja suhtautuvat myönteisemmin, tosin hieman vaihtelevasti. Valtioiden

esittäminen lääkäriosapuolena muodostaa oman VALTIO ON LÄÄKÄRI -metaforan, joka on POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI -metaforan

James K. Galbraith, taloustieteilijä ja professori, kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan (2015) Kreikan saaman kohtelun olleen hoitovirhe. Hän kirjoittaa muiden euroalueen valtioiden, IMF:n ja EKP:n kohdelleen Kreikkaa tylysti, ja ei pidä yllätyksenä sitä, että kreikkalaiset päättäisivät hylätä tarjotun hoidon kansanäänestyksessä myöhemmin kesän 2015 aikana. Talousongelmista kärsivistä valtioista hän kirjoittaa sairaalametaforan avulla:

> Europe's financial hospital has been busy for five years, dealing with victims of the world crisis and of the lending binge that came before it. Ireland, Portugal, Spain and (to a degree) Italy have filled the beds. They have taken the medicine, and followed the prescribed routine. Not one has fully recovered. But then again, none of those countries were ever lethally sick. (Galbraith 2015.)

Kreikasta hän kirjoittaa erityisenä tapauksena muiden eurovaltioiden joukossa:

> Greece is a special case. She was weak to begin with. Her institutions were not strong. Her industries were not competitive. She binged on those pre-crisis loans. And when the collapse came, Europe and the International Monetary Fund (IMF) prescribed an exceptional dose of the standard drugs – perhaps three times more than was given to anyone else. (ibid.)

Galbraith kirjoittaa eurovaltioiden tilanteesta hieman samalla tavalla kuin Randall: ongelmista kärsivien jäsenvaltioiden kuvataan olevan potilaita, jotka ovat tulleet hakemaan hoitoa ongelmiinsa, mutta eivät ole siitä huolimatta parantuneet. Kreikan hän kirjoittaa olevan erikoisempi tapaus. Kreikan talousongelmat johtuivat erityisesti sen huolimattomasta taloudenpidosta, joka ei kestänyt finanssimarkkinoiden romahdusta. VALTIO ON POTILAS -metaforalla Galbraith kuvaa heikompien talouksien, erityisesti Kreikan vaikeita olosuhteita.

Lääkäriosapuolesta Galbraith kirjoittaa taas seuraavasti:

> But today's Europe is a hospital with no ICU. Instead, the doctors have kept the patient in the ordinary ward. Every few days, they come in and

> check the charts. They see that there has been no change. And so they lecture the patient. She must exercise! She must take still more of the medicine! She must not expect special treatment! After all, they point out, look at the other patients! See how much better they are doing! And on and on. And then the doctors depart. (Galbraith 2015.)
>
> Meanwhile back in their offices, the doctors feud. One – the IMF – says that surgery is essential, to restructure the patient's debt. Others – from the governments of Germany and other states – object that such surgery is costly and they do not wish to pay the bill. Meanwhile the European Central Bank administers saline liquidity – drip by drip – to the patient's banks. (ibid.)

Lääkäreiksi asetetaan jo aikaisemmin esitetyt tahot: IMF, EKP ja muiden eurovaltioiden hallitukset, Saksa jonon etupäässä. Lääkäreiden kuvataan enemmän kurittavan kuin hoitavan potilasta: kun potilaan tila ei näytä paranevan, patistavat lääkärit potilasta ottamaan lisää lääkettä ja kuntoilemaan enemmän. Lääkkeillä ja kuntoilulla Galbraith viitaa tässä yhteydessä Kreikalta vaadittuihin leikkauksiin ja muihin sopeutustoimenpiteisiin, jotka eivät ole kuitenkaan tuottaneet haluttua tulosta.

Lääkäriosapuolen jäsenet ovat myös erimielisiä keskenään. Galbraith kirjoittaa kuinka IMF ehdottaa kirurgiaa, eli velkojen uudelleenjärjestelyä. Eurovaltiot taas vastustavat tätä, koska se tarkoittaisi niiden joutumista maksumiehen asemaan. EKP:n taas kuvataan taustalla annostelemassa taloudellista tukea Kreikan pankeille suolaliuoksen tapaan. Käsitemetaforatasolla Galbraith käyttää siis sekä POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI ja VALTIO ON LÄÄKÄRI -metaforia.

Tämän alaluvun tarkoituksena on ollut käydä läpi personifikaatioon liittyviä analyysin tuloksia. Olen nimennyt kolme erilaista käsitemetaforatason personifikaatiota: VALTIO ON POTILAS, VALTIO ON LÄÄKÄRI ja POLIITTINEN TOIMIJA ON LÄÄKÄRI.

Ensimmäinen näistä metaforista sisältää yksinkertaisesti sellaisia ilmauksia, joissa valtiosta kirjoitetaan joko suoraan tai epäsuorasti sen olevan kuin potilas. Näissä ilmauksissa potilaan asemassa esiintyy Kreikan valtio, joka kärsii enemmän tai vähemmän itseaiheutetuista talousongelmistaan.

Toisen ja kolmannen metaforan muodostin toisistaan erillisiksi siksi, että lääkäriosapuolelle asetetaan monenlaisia eri tahoja. Yleensä lääkärin asemaan näissä ilmauksissa asetetaan EU:n komissiosta, IMF:stä ja EKP:stä koostuva troikka, jonka vaatimuksia Kreikka on joutunut täyttämään menoleikkauksia painottavan talouskurin mukaisesti, saadakseen tarvittavan tuen velkakriisin ongelmien ratkaisemiseksi.

Erik Ringmarin (2008) mukaan poliittisia metaforia, joissa valtio esitetään vartalona, voidaan käyttää yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitämiseksi. Hänen mukaan valtion kuvaaminen vartalona, jonka osina eri yhteiskunnalliset luokat esiintyvät, on poliittisena metaforana usein käytetty korostamaan valtion yhtenäisyyttä, ja poissulkemaan vastarinnan ja konfliktin mahdollisuutta. Ringmarin mukaan konfliktista tulee mahdotonta, jos valtiota ja yhteiskuntaa kuvataan yhtenäiseksi vartaloksi, sillä metaforisella tasolla vartalo ei voi toimia, jos eri elimet tai raajat taistelisivat keskenään. Päinvastoin, vartalon eri osat tarvitsevat toisiaan ja vartalometafora ei tarjoa mahdollisuutta varsinaiselle politiikalle. (Ringmar 2008, 57-60.)

Aikaisemmin luvussa viittasin Luoma-Ahoon (2002) ja Walzeriin (1967) liittyen poliittisen yhtenäisyyden rakentamiseen metaforien kautta. Analyysin tuloksia tarkastellessa voi huomata kuitenkin sen, että mediassa ei esimerkiksi esitetty Eurooppaa, Euroopan unionia tai euroalueen jäsenmaita yhtenäisenä poliittisena personifikaationa. Useamman toimijan kuvaaminen, tässä tapauksessa Kreikan ja troikan – tai troikan jäsenet vielä omina persooninaan – johtaa mahdollisten ristiriitojen ja poliittisien konfliktien kuvailemiseen. Yhden suuren talousongelmista kärsivän toimijan sijasta poliittisella areenalla nähdään kaksi osapuolta, joiden kuvaaminen omina persooninaan mahdollistaa poliittisen konfliktin esittämisen kovia vaatimuksia esittävän troikan ja kärsijän asemassa olevan Kreikan välille.

Metaforaa käytetään voimakeinona jonkin poliittisen viestin painottamiseksi. Personifikaatiota käytetään analysoimissani otoksissa kuvaamaan Kreikan kriisin eri tilanteita yksinkertaistetulla tavalla. On vaikuttavampaa ensin rakentaa metafora Kreikan ja sairaan potilaan väille, ja sitten käydä läpi asiapitoisemmin työttömyyttä, talouskasvun vaikeuksia ja leikkauksien vaikutuksia talouteen, kuin esittää asioita pelkästään muodollisin termein ja tunnusluvuin.

Alkupuolella lukua toin esille yhden tutkimukseni päähavainnoista: personifikaatio ei ole poliittisesti neutraalia, vaan sillä pyritään myös rakentamaan tietynlaista asetelmaa

liittyen personifioituihin tahoihin. Useissa teksteissä lääkäri- ja potilasosapuolen välille rakennetaan metaforan tasolla sellaista suhdetta, missä lääkäri on määräävässä asemassa, ja potilasta kuvataan enemmän passiivisen kärsijän roolin mukaisesti. IMF:n, EKP:n ja Euroopan komission, tai jonkin vahvemman talouden omaava euroalueen jäsenen kuvataan olevan lääkärin asemassa päättämässä, mitä potilaalle tulisi tehdä. Kreikasta taas annetaan kuva passivoituneesta potilaasta, joka on seurannut ohjeita, muttei ole kyennyt kuitenkaan saavuttamaan asetettuja tavoitteita.

Jonkin verran on kuitenkin huomattavissa personifikaation kautta tapahtuvaa vastarintaa vyönkiristyspolitiikkaa ja leikkauksia vastaan. Larry Elliottin blogikirjoitus (2011) ja Deutsche Wellessä esiintynyt uutisartikkeli (2015b) sisältävät kuvauksia lääkäriosapuolesta vereniskentää harjoittavana puoskarina. Vereniskennästä syyttelyn voidaan katsoa olevan yritystä murentaa lääkäriosapuolelle asetettujen poliittisten tahojen uskottavuutta kansalaisten silmissä.

Toinen, vähemmän edellistä jyrkempi kuvaus troikan ja vahvempien eurovaltioiden toiminnan ongelmista taas esiintyy esimerkiksi viimeisinä olevista David Randallin (2012) ja James K. Galbraithin (2015) teksteistä. He kuvaavat troikan ja vahvempien euromaiden olevan erimielisiä siitä, mitä Kreikalle tulisi tehdä: ongelmista kärsivien maiden, kuten Espanjan kuvataan olevan huolissaan joutumisesta samankaltaisen kohtelun armoille, kun taas IMF ehdottaa Kreikan velkojen uudelleenjärjestelyä, mikä on ristiriidassa vahvojen euromaiden toiveiden kanssa.

5. Taloudelliset sairaudet: Sairauden metafora Kreikan kriisissä

Toisen analyysiluvun aiheena on talouden ongelmien selittäminen metaforisesti sairauksiin liittyvillä käsitteillä. Käsitemetaforamuodossa tämän metaforan olen nimennyt TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metaforaksi. Tämän luokan keskiössä ovat sellaiset metaforiset ilmaukset, joissa kuvataan taloudellisia ongelmia niin kuin ne olisivat sairauksia, jotka usein vaivaavat ihmiseksi tai ihmisvartaloksi kuvattua valtiota. Metafora on siis hieman päällekkäinen aikaisemman luvun metaforan kanssa, ja esittelemäni lainaukset saattavat toistaa joitakin aikaisemmin esittämiäni tekstiosuuksia.

Teoriakirjallisuuden puolelta luvun aiheena oleva käsitemetafora on lähellä esimerkiksi David George Halen (1971, 15) humoraalioppiin pohjautuvaa esimerkkiä. Halen mukaan toinen orgaaninen metafora, mitä valtiosta on käytetty, on pohjautunut ajatukseen ihmisen kehossa olevien neljän aineksen olemassaolosta, ja niiden tasapainosta. Kun ne joutuvat epätasapainoon, ruumis sairastaa. Hale huomauttaa, että yhteiskunnallisia ryhmiä ei ole esitetty verraten näihin aineksiin, mutta yleisesti ajatus poliittisen vartalon sairaudesta on lähtöisin Platonilta, ja moni muukin ajattelija on samaa metaforaa käyttänyt. (ibid.)

Hale viittaa Platonin Valtio -teoksessa esitettyyn keskusteluun Sokrateen ja Glaukonin välillä. Sokrates esittää terveeksi valtioksi sellaista, jossa kansalaiset työn kautta turvaavat itsellensä peruselintarpeet: ruoan, vaatetuksen, asumukset ja työkalut. Glaukon taas ei tyydy tähän, vaan hänen mukaansa tulisi tavoitella pidemmälle, hankkia enemmän ylellisyyksiä ja mukavuuksia. Sokrates kommentoi tätä ylellisesti elävää valtiota tulehtuneeksi valtioksi (Platon 1981.)

Antoine de Baecquen Ranskan vallankumousaikaan liittyvässä analyysissa esiintyy myös sairausmetaforan mukaisia ilmaisuja. Ensimmäisessä luvussa hän käsittelee esimerkiksi sitä, kuinka huhut kuninkaan impotenssista ajautuivat poliittisen retoriikan puolella arkikäyttöön. Sekä monarkian puolustajat, että tasavallan kannattajat käyttivät impotenssia kritisoidakseen kuningasta. Monarkistit ajattelivat, että kritiikki saisi kuninkaan vahvistumaan ja asettumaan vallankumouksellisia vastaan. Tasavaltalaiset käyttivät tätä retoriikkaa vain puhtaasti Ranskan *ancien regimen* arvovallan murentamiseksi. (de Baecque 1997, 56-63.)

Toisessa luvussa de Baecque kirjoittaa kuinka vuoden 1788 aikana Ranskassa kirjoitettiin Ranskan taudista. Kyseisenä vuonna esitetyissä pamfleteissa Ranskan valtiosta esimerkiksi esitettiin, että sen torsona oleva valtionhallinto on kärsinyt pitkään siinä olevasta syvästä haavasta, joka ei lakkaa laajenemasta. Kommentaattorit ottivat tavallaan lääkärin roolin todetessaan Ranskan olevan muutoin vahva valtio, joka vain kärsi huonosta hallinnosta (de Baecque 1997, 79-81.)

Tämän luvun analyysin tulosten läpikäynti alkaa Syriza-puolueen jäsenestä, professori Costas Douzinaksesta. Douzinas (2011) kirjoittaa The Guardianissa ilmestyneessä mielipidekirjoituksessaan IMF:n raportista, jossa käsitellään Kreikan huonoa taloudellista tilannetta. Hän käyttää artikkelin alkupuolella metaforista ilmausta ”taken a turn for the worse” kuvatakseen Kreikan taloutta yleisellä tasolla, ja jatkaa sitten kertomalla raportin sisällöstä; IMF:n mukaan Kreikan talouskasvuennuste vuodelle 2011 on pudonnut rajusti alemmaksi, valtion budjetin alijäämäennuste näyttää kasvavan suuremmaksi ja julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen tulee olevan suurempi, mitä aikaisemmissa ennusteissa oli tuotu julki. (Douzinas 2011.)

Otsikon Douzinas on myös nimennyt ”The IMF must realise that, in Greece, the treatment is worse than the disease”: tekstiosiossa käy selväksi, että hoidolla tarkoitetaan vyönkiristyspolitiikkaan kuuluvia leikkauksia ja julkisen sektorin työntekijöiden irtisanomisia. Talouden ongelmien lisäksi sairauden ongelmiksi hän nostaa esille myös sosiaalisia ongelmia: työttömyyttä, kodittomuutta ja rikollisuutta. Douzinas kysyykin artikkelissaan: “How badly must the policies misfire before they accept that the treatment is worse than the disease?” Tällä kysymyksellä Douzinas viittaa juuri siihen, että IMF on myöntänyt ennusteidensa epäonnistumisen, muttei ole ottanut vastuuta niiden seurauksista. (ibid.)

Douzinaksen metaforisten ilmaisujen taakse olen määritellyt TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -käsitemetaforan. Otsikkotasolla ja tekstissä hän pyrkii rakentamaan metaforien avulla yhteyttä sairauden ja taloudellisten ongelmien välille. Keskeisimpänä ilmaisuna on sana tauti, jolla hän viittaa useisiin talouden ongelmiin: bruttokansantuotteen kasvun, julkisen talouden alijäämän ja julkisen velan kasvun negatiivisiin ennusteisiin, ja niiden lisäksi kasvavaan työttömyyteen, palkkojen, eläkkeiden ja sosiaalisten palveluiden riittämättömyyteen ja rikollisuuden ja poliittisten ääriliikkeiden nousuun.

Douzinas käyttää sairausmetaforaa myös poliittisena hyökkäyksenä. Hän kritisoi IMF:ää ja laajemmin leikkauspolitiikkaa nimeämällä Kreikalta vaadittuja toimia lääkitykseksi, ja liittämällä niihin aikaisemmin lainaamani kysymyksen. Douzinas kysyy, kuinka pahaa vahinkoa vyönkiristyspolitiikan on aiheutettava Kreikassa, että IMF hyväksyisi sen olevan pahempaa kuin Kreikkaa vaivaava sairaus, eli taloudelliset ongelmat.

Deutsche Wellessä ilmestyneessä uutisartikkelissa *Euro currency hits lowest level in four months* (2012) kirjoitetaan euron arvon laskusta kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla ja Saksan valtiovarainministerin Wolfgang Schäublen kommenteista liittyen Kreikan tulevaisuudesta eurovaltion jäsenenä. Artikkelin mukaan viimeisin pudotus valuutan arvossa tuli samaan aikaan kuin Schäublen ilmoitus siitä, ettei suunnitelmia Kreikan taloudellisesta avustamisesta muuteta. Samaan yhteyteen myös Kreikan poliittinen johto ilmoitti, että eivät kykene muodostamaan uutta hallitusta, johon Schäuble edelleen painotti sitä, että Kreikka pidetään euroalueessa, mutta vain jos kreikkalaiset itse päättävät niin. (Deutsche Welle 2012.)

Tämän jälkeen artikkelin loppupuolella käytetään sairausmetaforaa, mutta hieman eri tavalla kuin olen aikaisemmissa esimerkeissä esittänyt:

> ”Speculating about what Greece will choose does not help matters either,” he said. But concerns of contagion are increasingly becoming a threat to the euro. Markets feel the credibility of the currency is at stake. (ibid.)

Artikkelissa ei viitata pelkästään siihen, että Kreikan valtio olisi sairas, vaan puhutaan siitä, että yhteisvaluutta on vaarassa saada tartunnan. Kreikan taloutta vaivaava sairaus tässä mielikuvassa uhkaa siis levitä yhteisvaluuttaan, pudottamalla sen arvoa kansainvälisillä markkinoilla, mikä vaikuttaa kaikkien yhteisvaluuttaa käyttävien valtioiden talouksiin.

Artikkelissa tehdään politiikkaa varoittamalla erityisesti siis siitä, että Kreikan – ja muiden yhteisvaluuttaan kuuluvien ja talousongelmiin ajautuneiden valtioiden – ongelmat saattavat paisua suuremmiksi. Kun ongelmaa ei nähdä enää vain yksittäisen valtion asiana, vaan kaikkia yhteisvaluuttaa käyttävien valtioiden taakkana, korostuu sen vakavuus myös muillekin jäsenvaltioille, ja mahdollistaa myös samanlaisilla leikkaustoimilla painostamisen muitakin valtioita kohtaan.

Sairausmetaforaa on käytetty nykypäivänä edellisten esimerkkien mukaisesti muissakin talouskriiseissä. Jonathan Gil Harris esimerkiksi aloittaa teoksensa *Sick Economies: Drama Mercantilism, and Disease in Shakespeare's England* (2004) johdannossa esittämällä kuinka Aasian talouskriisiä vuodelta 1997 kuvailtiin mediassa sairausmetaforan kautta. Samaan aikaan kun Hong Kongissa alkoi leviämään uusi hengenvaarallinen lintuinfluenssakanta, levisi uutisissa myös toisenlaista uutista flunssasta: pian länsimaisessa mediassa kirjoitettiin aasialaisesta flunssasta tai tartunnasta, joka oli iskenyt jo Indonesiaa, Thaimaahan ja Koreaan. Samalla myös nostettiin esiin huolia, leviäisikö sama tartunta myös länsimaiden talouksiin. Harrisin mukaan Aasian flunssa -metaforassa tulee esille se, kuinka taloudellisen taudin metaforinen kuvailu pitää sisällään ajatuksen valtioista ja niiden talouksista ruumiillisina olentoina. (Harris 2004, 1.)

Toisessa Deutsche Wellen uutisartikkelissa vuodelta 2015 *Greek bailout extension receives mixed reactions across Europe* (2015a) kirjoitetaan kreikkalaisten ja eurooppalaisen median reaktioista Kreikan neljän kuukauden lainanpidennyksiin. Artikkelissa lainataan erästä saksalaista ekonomistia, jolla on jyrkkä mielipide siitä, miten kriisi tulisi hoitaa:

> German economist Hans-Werner Sinn, the head of the Munich-based Ifo economic institute, went as far as saying Greece should leave the eurozone. "Additional money is nothing but a pain reliever for the Greek disease and does not help with the healing process," said Sinn, the German dpa news agency reported. "Greece has become too expensive as a result of the euro and needs to be cheaper to regain its competitiveness This is only possible through exiting the euro and the devaluation of the drachma." (Deutsche Welle 2015a.)

Artikkelin mukaan Hans-Werner Sinnin mielestä Kreikan tulisi jättää yhteisvaluutta ja siirtyä takaisin drakmaan. Hän perustelee tätä kuvaamalla Kreikan taloudellista tilaa sairaudeksi, jota lisäraha ei tule parantamaan, vaan korkeintaan lievittämään sitä. Lisäraha tässä yhteydessä oletettavasti tarkoittaa Kreikalle annettuja tukipaketteja. Sairautena taas tässä yhteydessä Sinn ei toista jo usein esitettyjä syitä – talouden supistumista, työttömyyttä ja valtion velkaa. Hän katsoo asiaa valuutan kalleuden puolelta, ja toteaa, että Kreikan ongelmat ovat yhteisvaluuttaan liittymisen tulosta, ja

sitä helpottaa vain drakman käyttöönotto ja devalvaatio. Sairautena ei siis ole edellä mainitut yleiset ongelmat, vaan erityisesti liian vahva valuutta.

Korruptiota kuvataan myös sairautena, joka on vaivannut Kreikkaa pitkään. The Economistissa ilmestyneessä artikkelissa *The sorry saga of Syriza* (2015b) kirjoitetaan Syriza-puolueen noususta ja heidän vaativista tavoitteista purkaa Kreikkaa kohtaan asetetut velvoitteet ja silti pitää itsensä jäsenvaltiona yhteisvaluutta-alueessa. Syriza on artikkelin mukaan joutunut kuitenkin tekemään täysin päinvastoin: he joutuivat hyväksymään uuden lainanpidennyksen heti vaalien jälkeen, ja Tsipraksen ja Varoufakiksen tyyli neuvotella on ajanut heitä enemmän poliittiseen umpikujaan, joten toivoa yhteisvaluutta-alueen suurempiin poliittisiin muutoksiin ei enää ole. (The Economist 2015b.)

Artikkelin loppupuolella puututaan lyhyesti Kreikan poliittisen ja hallinnollisen elämän pimeämpään puoleen, kirjoittaen siitä, kuinka Tsipraksen johtama puolue ei ole kyennyt puuttumaan klientelismiin Kreikan poliittisessa kulttuurissa:

> On top of this, there is no longer much hope that Syriza will tackle the chronic pathologies of the Greek state. The government has failed to defang the country's oligarchs and is reversing some valuable reforms from recent years. An old Greek disease, clientelism, seems as pervasive as ever. To Potami, a liberal party, discovered that 11 of the 13 regional directors of education appointed by the government were Syriza members. (One of the others belonged to its coalition partner.) (ibid.)

Tämä on ensimmäinen esimerkki TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metaforan KORRUPTIO ON SAIRAUS -variaatiosta. Artikkelissa klientelismiä, tai tutummin sanottuna hyvä veli -verkostoja pidetään ongelmana, joka on vaivannut Kreikkaa pitkään, kuten näkyy sitä kutsuttaessa vanhaksi kreikkalaiseksi taudiksi. Tämän lisäksi kroonisiksi ongelmiksi lisätään myös voimakkaat talouselämän henkilöt, joita ei ole kyetty vastustamaan, sekä valtaan nousseiden poliitikkojen tapa peruuttaa edellisten tekemiä uudistuksia, riippumatta siitä kuinka hyödyllisiä ne ovat olleet. Korruptiometaforan olen kytkenyt laajemman sairausmetaforan alaisuuteen sen vuoksi, että korruptio on sekä poliittinen että taloudellinen ongelma, kuten esimerkistä näkee: Syriza on jatkanut edellisten hallitusten tapaa jakaa poliittisesti keskeisiä paikkoja omille tukijoilleen, nähtävästi ehdokkaiden kyvykkyydestä huolimatta.

The Economistin artikkelissa *The ties that bind* (2015c) kuvaillaan myös Kreikan taloudellista tilannetta kesäkuussa 2015 käytyjen EU-valtioiden valtionvarainministereiden kokouksen jälkeen. Tekstissä kirjoitetaan ensin faktatietojen kautta Kreikan tilanteesta: talous on neljäsosan pienempi kuin huippuvuonna 2008, työttömyys on noussut 26 prosenttiin ja velan suhde bruttokansantuotteesta on 180 prosenttia. (The Economist 2015c.)

Sen jälkeen tekstissä käytetään selkeämmin sairausmetaforaa kuvailemaan julkishallinnon ja politiikan puolta:

> The public administration is broken, the old diseases of corruption and clientelism more rampant than ever. To obtain the money Greece needs to pay back earlier loans, Alexis Tsipras, the prime minister, is being urged to sign up to austerity measures prescribed by outsiders, just like the governments that he denounced with such vigour from the opposition benches. (ibid.)

Niin kuin edellisessäkin esimerkissä, niin tässäkin yhteydessä Kreikan neuvotteluasemien mainitaan heikentyneen juuri uuden poliittisen johdon valtioidenvälisiä suhteita repivän neuvottelutyylin vuoksi (ibid.) KORRUPTIO ON SAIRAUS -metafora esiintyy myös samalla tavalla, kun korruptiota ja hyvä veli -verkostoa pidetään Kreikan vanhoina sairauksina, joista uudet valtaan valitut poliitikot eivät pääse eroon.

TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metafora esiintyy myös siinä yhteydessä, kun artikkelissa palautetaan mieleen, miksi tähän tilanteeseen on jouduttu. Sen mukaan toukokuussa 2010 Kreikan ensimmäisestä tukipaketista sovittiin pelkojen alla. Saksa pelkäsi, että ilman IMF:ää, tukipaketit eivät olisi riittäviä. Luottoa antaneet maat pelkäsivät, ettei tukipaketille saataisi tukea kansallisissa parlamenteissa. Näiden huolien vuoksi perustettiin troikka, joka valvoisi Kreikan pelastustoimien toteuttamista. Artikkelissa edellä mainittujen pelkojen syiksi kirjoitetaan seuraavaa: ”European Union leaders worried that a write-off of Greek debt would unleash Lehman-style contagion.” (ibid.) Tartunta -sanalla kuvataan Yhdysvalloissa alkaneen finanssikriisin kaltaista ongelmaa, jossa Kreikan velkojen anteeksianto saattaisi johtaa ennalta-arvaamattomiin seurauksiin.

Edellisessä luvussa lainaamassani Helena Smithin reportaasissa (2015) esiintyy myös TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -käsitemetaforan alle kuuluvia lausahduksia. Smith kuvaa esimerkiksi otsikkotasolla jo Kreikkaa potilaaksi, joka vuotaa verta hitaasti (Smith 2015). Hän aloittaa reportaasin kertomalla, kuinka mies nimeltä Antonis kuljettaa autolla hänet Kreikan haavalle. Haava on tässä kohtaa metaforinen ilmaus, sillä Antonis ei kuljeta häntä tiettyyn paikkaan, vaan Smith kertoo, kuinka näkee ohi ajaessa vanhempia kaivelemassa roskiksia, hylättyjä autoja ja taloja, suljettuja kauppoja ja huonokuntoisia teitä. (ibid.) Haavalla ilmaistaan tässä yhteydessä kriisin negatiivisia puolia, sen ikäviä taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia ihmisten arkipäivässä.

For five years Greece has been like a patient slowly bleeding -otsikko toistetaan tekstissä myös kahdesti. Ensimmäisen kerran ensimmäisen kappaleen lopussa irrallisena, sekä myöhemmin – nähtävästi sen alkuperäisessä yhteydessä – professori Fotini Tsalikogloulta, joka kommentoi Alexis Tsipraksen tarjoavan toivoa kreikkalaisille, mutta samalla peläten kreikkalaisen yhteiskunnan radikalisoitumista. (ibid.)

Loppupuolella reportaasia Smith kommentoi lyhyesti myös kreikkalaisen politiikan vanhoista tavoista:

> If austerity has taught anything, it is that no one wants a return to the old ways. Corruption and cronyism and patronage politics are, more than ever, identified with a system that has brought about the near death of Greece. (ibid.)

KORRUPTIO ON SAIRAUS -metafora näyttäytyy, kun Kreikan kuvataan käyneen lähellä kuolemaa ja syyksi tälle asetetaan Kreikan poliittista järjestelmää, jossa haittapuolena ovat korruptio, läheisten ja sukulaisten suosiminen virkanimityksissä (engl. cronyism) ja yksilöiden tai ryhmien tukeminen vastalahjana vaalien aikana saadusta tuesta (engl. patronage politics).

Jon Henley kirjoittaa The Guardianissa ilmestyneessä artikkelissaan *Recessions can hurt, but austerity kills* (2013) vyönkiristyksen seurauksista Euroopan ja Pohjois-Amerikan talouksiin. Hän erityisesti viittaa David Stucklerin ja Sanjay Basun julkaisemaan kirjaan The Body Economic, jonka perusväittämänä on juuri se, että leikkausinto on johtanut myös terveydenhuollon budjettien pienenemiseen, mikä taas on romahduttanut kansanterveyden tasoa. Pahiten heidän mukaan on joutunut

kärsimään Kreikka, jonka on pakotettu leikkaamaan terveydenhuollon kustannukset kuuteen prosenttiin bruttokansantuotteesta, mikä on paljon vähemmän verrattuna Isoon-Britanniaan, Saksaan tai Yhdysvaltoihin. (Henley 2013.)

Kreikassa tapahtuneet seuraukset ovat olleet vakavia. HIV-tartunnat Kreikassa ovat lisääntyneet, koska suonensisäisten huumeiden käyttö on lisääntynyt, ja puhtaita neuloja ei riitä. Kreikan itsemurhatilastot näyttivät hyvältä vielä ennen kriisiä, mutta lukumäärät ovat nousseet huomattavasti. Tämän lisäksi myös mielenterveyspalvelut ovat jumittuneet ja auttaviin puhelimiin soittavien lukumäärät ovat nousseet. Metafora, jota Henley käyttää kuvaamaan tätä tilannetta jo otsikossa, tulee Stucklerilta: ”Recessions [..] can hurt, but austerity kills.” (ibid.) Henley käyttää sanoja satuttaa ja tappaa, aivan kuin taantumat tai vyönkiristyspolitiikka olisivat tauteja – tai toimenpiteitä vyönkiristyspolitiikan kohdalla – jotka aiheuttavat haittaa potilaalle. Henley käyttää tätä metaforaa vielä sopivasti konkreettisten terveydenhuollon ongelmien yhteydessä.

Zhang Danhong lainaa artikkelissaan *German economists urge Greece to deliver* (2012b) myös aikaisemmin esitettyä Hans Wernen-Sinnin mielipidettä, pohtiessaan sitä, onko yhteisvaluutasta poistuminen Kreikan ainoa ratkaisu. Werner-Sinnin mielipiteen lisäksi hän jatkaa ZEW:n puheenjohtajan Wolfgang Franzin huolista liittyen Kreikan poistumiseen yhteisvaluutasta:

> ”It’s virtually impossible to calculate the costs of a Greek exit and compare them with costs that would occur if more bailout money flows so that Greece can stay in the currency union.” Franz favors the option of keeping Greece in the Eurozone because he fears contagion of other ailing states.

Tämän jälkeen Danhong lainaa vielä Deka-Bankin pääekonomistia Ulrich Kateria, joka Danhongin mielestä varoittaa sitä, että tartunta on jo tapahtunut, ja Italian ja Espanjan rahoittaminen kallistuu koko ajan, sillä niiden julkisen velan korot ovat nousseet huippulukemiin. Kreikalla ei hänen mukaan ole keskeistä roolia yhteisvaluutan säilymisen kannalta, sillä rahoitusmarkkinat jo olettavat, että Kreikalla on ongelmia pysyä yhteisessä valuutassa. (Danhong 2012b.)

Sairausmetafora esiintyy Danhongin artikkelissa koko unionia uhkaavana tartuntana, ristiriitaa on kuitenkin siitä, onko se jo tapahtunut vai vielä estettävissä. Franzin mielipiteen mukaan Kreikka tulisi pitää yhteisvaluutta-alueessa jäsenenä tartunnan

välttämiseksi, kun taas Katerin mukaan on jo myöhäistä, sillä Espanjan ja Italian valtionvelan korot jo merkitsevät kyseisen tartunnan tapahtumista.

Danhongin artikkelissa, sekä esimerkiksi yhdessä aikaisemmin esitetyssä Deutsche Wellen artikkelissa talousongelmista puhutaan leviävinä tartuntoina. Metafora on hyvin samankaltainen kuin mitä Mika Luoma-aho kirjoittaa väitöskirjansa neljännessä luvussa. Luoma-ahon mukaan Euroopasta rakennettiin poliittista subjektia Jugoslavian hajoamissotien kautta. Balkanin maiden ongelmia kuvattiin lääketieteellisten metaforien kautta ongelmana, ja Eurooppaa kuvattiin alueellisena poliittisena toimijana, jota Balkanilla esiintynyt nationalismi uhkasi. (Luoma-aho 2002, 94-95.)

Nationalismia kuvailtiin Luoma-ahon mukaan viruksen kaltaiseksi taudiksi, joka saattoi levitä valtiosta toiseen, tai syöpäkasvaimena, koko Euroopan poliittista vartaloa uhkaavana sairautena. (ibid., 110-117.) Luoma-aho tuo esille myös sitä, kuinka nationalismin syöpämetaforasta tuodaan esiin sen kykyä levittäytyä syövän etäpesäkkeiden tavoin: yhteiskunnallinen levottomuus voisi levitä muualle Eurooppaan etnisten konfliktien, pakolaisten muodossa, ja jopa herättää muita separatistisia liikkeitä toimintaan. (ibid., 123-124.) Vaikka taloudellisten ongelmien sijaan kyseessä on enemmän etninen ja poliittinen ongelma, on molemmille yhteistä se, kuinka niitä kuvataan sairauksina, ja painotetaan niiden luonnetta levitä muualle Eurooppaan, poliittiseen vartaloon.

Sairausmetafora esiintyy David Randallin artikkelissakin (2012). Hänen kuvailunsa on täynnä kaikkia kolmen analyysiluvun käsitemetaforia, ja TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metaforaa hän käyttää erityisesti ”What are the sick suffering from?” -alaotsikon yhteydessä:

> A surfeit of debt, which, because of the credit crunch, and fears of default in the markets, is costing far more than it once did to service – plus overborrowing in the years of easy credit, a too-rapid expansion of public sectors, and, in the case of Ireland and Spain especially, an implosion of property prices. Greece now owes 160 per cent of its GDP, Ireland 110 per cent, Portugal 107 per cent and France 89 per cent. And, as economies contract, inefficient tax collection means these countries have even less cash. (Randall 2012.)

Randall jatkaa tämän jälkeen “What are the symptoms?” -alaotsikon yhteydessä listaten taloudellisia ongelmia. Seitsemän yhteisvaluutan piirissä olevaa maata ovat taantumassa, niiden hallitukset ovat irtisanoneet työntekijöitä, leikanneet palkkoja, vähentäneet julkisia menoja ja nostaneet veroja. Talouksien kutistuttua myös valtionvelkojen korot ovat nousseet vakavalle tasolle ja työttömyys kurittaa erityisesti Espanjaa, Portugalia ja Kreikkaa. (Randall 2012.)

Sairaudella Randallin tekstissä viitataan valtioiden ylivelkaantumiseen, joka on entistä vakavampi ongelma juuri globaalin finanssikriisin ja finanssimarkkinoilla olevasta pelosta, että valtiot laiminlöisivät velkojen takaisinmaksun. Oire -sana taas yhdistetään jo useaan kertaan toistettuihin taloudellisiin ongelmiin: työttömyyteen, taantumaan, leikkauksiin ja korkeisiin veroihin.

The Economistissa ilmestyneessä artikkelissa *Dont stop believing* (2016) kirjoitetaan pääosin IMF:n World Economic Outlook -julkaisussa annetuista neuvoista, jotka kannustavat enemmän rakenteellisiin uudistuksiin kuin taloudelliseen elvytykseen. Muuten artikkelissa pysytään asiatekstissä, mutta alussa esiintyy häivähdys sairausmetaforaa:

> ASK a Greek government official what is ailing the economies of the European periphery, and he will almost certainly mention weak demand before launching a tirade against austerity-obsessed politicians from northern Europe. Ask a German official, however, and the answer will be very different. (The Economist 2016.)

Kuvitteellisen kreikkalaisen virkamiehen mukaan Kreikka – ja muut unionin taloudellisissa ongelmissa olevat maat – sairastaa heikon kysynnän vuoksi. Tilannetta pahentaa tämän lisäksi myös pohjoiseurooppalaisten valtioiden painostus kohti vyönkiristyspolitiikkaan siirtymistä. Saksalaisen virkamiehen kuvataan olevan eri mieltä, mutta tämän jälkeen sitä ei tarkenneta suoraan. Sairautena tässä yhteydessä syytetään vain taloudellisen kysynnän heikkenemistä, jonka syypääksi ei nimetä ketään.

Ian Traynorin tyyli artikkelissaan *The Greek patient is getting sicker and Dr Merkel’s reputation is at stake* (2011) sisältää sairausmetaforan mukaisia ilmaisuja:

> Greece was diagnosed as critically insolvent a year ago. It was placed in the eurozone's intensive care ward, treated with an infusion of €110bn and put on a crash diet to thin its bloated state sector. But 12 months on, the patient is getting sicker. (Traynor 2011.)

Kreikan kuvataan diagnosoituna kriittisen maksukyvyttömänä. Potilaan tavoin sen kuvaillaan olevan yhteisvaluutta-alueen tehohoito-osastolla, hoidettuna 110 miljardin euron tukipaketilla ja asetettuna dieetille julkisen sektorin ohentamiseksi. Hoidosta huolimatta kuitenkin Kreikan kirjoitetaan olevan entistä sairaampi. Metaforisen osion jälkeen jatketaan kuvaamalla sairautta; toisessa kappaleessa käydään asiatekstin muodossa läpi Kreikan budjettivajetta, yksityistämisohjelman hidastumista, puutteellista veronkeruuta ja valtionvelan kokoa ja kasvua. (ibid.)

Traynor toteaa kreikkalaisten mielipiteestä lyhyesti: "If this is the cure, the Greeks are telling their Eurozone peers, we prefer to take our chances with the disease." (ibid.) Hoitokeinolla tässä Traynor viittaa erityisesti Saksan tiukkaan suhtautumiseen Kreikan velkahelpotuksiin, ja vaatimuksiin siitä, että Kreikka suorittaa sille asetetut vaatimukset. Vastarintaa sairausmetaforan kautta tässä tehdään siinä mielessä, että kreikkalaisten kuvataan olevan valmiita kohtaamaan ongelmansa ilman Saksan ja koko EU:n tukea, kovien vaatimusten vuoksi.

Dinah Beckstein, Christian Reiermann ja Christoph Schult kirjoittavat artikkelissaan *Is the Euro Crisis about to return?* (2013) hermostuneisuudesta eurokriisin paluuseen. Heidän mukaansa Italian vaalien aiheuttamat seuraukset ovat merkki siitä, ettei kriisi ole vieläkään ohitse. Uudistuksien politiikkaa ajaneet tahot eivät saaneet enemmistöä, mikä näkyi markkinoilla osakkeiden arvojen laskuissa, Italian valtion uusien lainojen korkeammissa koroissa ja euron arvon putoamisesta kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla. Tähän EKP:n pääjohtaja Mario Draghi julisti, että tekee kaikkensa yhteisvaluutan puolesta, mistä artikkelin kirjoittajat antavat hieman negatiivisempaa kuvaa:

> For weeks, his promise felt like a strong cold remedy: It successfully treated the symptoms, but it didn't eliminate the virus causing the cold in the first place. On the surface, the patient seemed to have recovered, but in reality he was as sick as before. (Beckstein, Reiermann & Schult 2013.)

Vaikka alkuosuus artikkelista käsitteleekin Italiaa, ei tässä yhteydessä puhuta eurokriisistä valtion sairautena, vaan koko yhteisvaluutta-alueen. Artikkelissa kirjoittajat puuttuvat myös Ranskan tilanteeseen, missä työmarkkinoille vasta tehdyn uudistuksen sanotaan olevan askel oikeaan suuntaan, mutta ei ole vielä riittävää. Tämän jälkeen kirjoittavat ottavat Kreikan ja Kyproksen oman alaotsikon yhteydessä kohteekseen, ja käyvät läpi viimeisimpiä tapahtumia: IMF:n asiantuntijoiden mukaan Kreikka pärjää – juuri ja juuri – troikan tarkastusvierailusta toiseen, mutta pitkällä aikavälillä Kreikalle annettu tuki ei tule riittämään ilman velkojen leikkauksia. (Beckstein, Reiermann & Schult 2013.)

TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -käsitemetafora esiintyy artikkelin loppupuolella Kreikan osalta, kun artikkelissa kirjoitetaan näin: ”Last year, the ECB supported ailing Greece for months, because the EU couldn’t agree on a bailout package for so long.” (ibid.) Oireileva -sanavalinnalla luodaan mielikuvaa siitä, että Kreikkaa vaivaa sairaus, aikaisemmin artikkelissa mainittu ylivelkaantuneisuus ja riski, että Kreikka joutuisi jättämään valtionvelkojen maksuja väliin.

Ekathimerinissa ilmestyneessä artikkelissa *Out of intensive care, Europe risks chronic illness* (2012) kirjoitetaan EU:n ja sen jäsenmaiden johtajiston kannanotoista sen hetkiseen tilanteeseen Kreikan ja talouskriisin suhteen. Jo otsikossa mainitaan Euroopan olevan kroonisen sairauden uhan alla, ja sama TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metaforan mukainen ilmaisu toistuu jo heti ensimmäisessä lauseessa: ”The eurozone is out of the emergency ward, but it may face a chronic debilitating illness than a rapid convalescence.” (Ekathimerini 2012.)

Koko euroalueen kuvataan olevan saman uhan alla; sairaudesta kärsivät eteläiset valtiot, etunenässä Kreikka ovat kärsineet eniten, mutta koko unionia uhkaa kuitenkin eurooppalaisten pankkien mahdolliset kaatumiset, ja pohjoisten valtioiden, esimerkiksi Saksan, Alankomaiden ja Suomen ero yhteisvaluutasta.

EKP:n puuttumista eurovaltioiden talouksien tukemiseksi kuvaillaan seuraavasti myös artikkelissa:

> The bond market is euphoric due to Draghi’s massive dose of morphine, but it has been anaesthetized, not cured. The pain could return, for example with another round of credit rating agency downgrades of Eurozone sovereigns. (ibid.)

TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metaforan mukaisesta sairaudesta tässä yhteydessä kärsii velkamarkkinat, eikä yksittäinen valtio tai koko yhteisvaluutta-alue. Kriittistä suhtautumista on kuitenkin havaittavissa, kun velkamarkkinoiden ongelmia kuvataan vain toistaiseksi ratkaistuiksi, eikä kokonaan parannetuiksi.

David Crossland aloittaa artikkelissaan *Tsipras says Berlin must back down on austerity* (2015) kertomalla Kreikan pääministerin vierailusta Berliinissä, ja taustalla olevista jännitteistä Kreikan ja muiden EU-maiden, erityisesti Saksan ja Ranskan välillä. Hän kirjoittaa Tsipraksen lupaavan Kreikan pyrkivän pitämään kiinni yhteisvaluutasta ja varoittavan Saksaa leikkauspolitiikan seurauksista koko yhteisvaluutta-alueelle, jos vyönkiristystä vaaditaan lisää taantumasta toipuvalle Kreikalle. Crosslandin mukaan Kreikkaa on rohkaissut Ranskan sosialistien voitto presidentinvaaleissa: Francois Hollande suhtautuu paljon myöntyvämmin Kreikan tukemiseen talouskasvun vauhdittamisen kautta, kuin vyönkiristyspolitiikan keinoilla.

Crosslandin artikkelin loppupuolella on suora lainaus Kreikan pääministeriltä Alexis Tsiprakselta:

> “If we had had a different bailout program from the start that wasn’t based on strict austerity but on growth and job creation, the Greeks could get back on their feet and pay back the debt,” Tsipras said. “If you’re giving a patient a drug that’s making him worse the solution isn’t to increase the dosage but to stop giving the drug. If the patient can’t be cured the disease will spread to the whole of Europe and we all carry a historic responsibility to prevent this.” (Crossland 2015.)

Tsipras myötäilee Hollandea, väittäen Kreikan kykenevän maksamaan velkansa takaisin, jos vyönkiristystä ei olisi vaadittu alusta alkaen. Hän vaihtaa vertauksellisempaan kieleen, ja kuvaa taas Kreikkaa potilaaksi ja valtiontalouden vyönkiristystoimenpiteitä lääkkeeksi. TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metafora esiintyy tässä yhteydessä, kun hän painottaa, ettei toimivana ratkaisuna voi olla se, että leikkaustoimenpiteitä – lääkettä – määrätään lisää, kun potilas selvästi näyttää vain kärsivän siitä enemmän. Hän myös nostaa esille sairauden uhkaa muille Euroopan maille, kun hän väittää taudin leviävän muuallekin Eurooppaan, jos Kreikan ongelmia ei saada ratkaistua ajoissa.

Tässä luvussa olen esittänyt analyysin tuloksia sellaisista ilmaisuista, joissa käytetään alussa esittämääni sairausmetaforaa. Luvun yleisenä käsitemetaforana on ollut TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -metafora, josta muodostin erillisen korruptioon liittyvän KORRUPTIO ON SAIRAUS -metaforan. Luvun käsitemetaforalla olen tarkoittanut sitä, kuinka taloudellisista ongelmista kuvaillaan ja kirjoitetaan kuin ne olisivat sairauksia.

Mielenkiintoista on kuitenkin ollut niiden tarkempi analyysi. Yksi keskeisimpiä huomioita on ollut, mikä esitetään sairausmetaforan mukaisiksi luokiteltujen ilmaisujen yhteydessä sairauden syyksi. Artikkeleissa painotetaan vaihtelevasti sitä, mikä on syynä taloudellisiin ongelmiin. Joissakin artikkeleissa syytetään suoremmin kriisivaltioiden, kuten Kreikan liian suurta ja nopeaa velkaantumista, julkisen talouden paisumista ja muita talouspolitiikan laiminlyöntejä. Hyvänä esimerkkinä tästä on David Randallin artikkeli, jossa hän painottaa ongelmana olevan liiallinen velkaantuminen ja julkisen sektorin liian nopea kasvattaminen viime vuosien aikana

Toisissa artikkeleissa taas sairaudella ei suoraan viitata yksittäisen valtion talousongelmiin, vaan kuvataan sitä laajempana, koko yhteisvaluutta-aluetta koskevana sairautena. Syynä ei näissä yhteyksissä pidetä yksittäisten valtioiden oireita, jotka ovat ennemminkin merkkejä koko järjestelmää koskevasta ongelmasta: yhteisellä valuutalla on sama arvo kansainvälisillä markkinoilla eri jäsenvaltioiden kesken. Esimerkiksi Deutsche Wellen artikkelista (2015a) *Greek bailout extension receives mixed reactions across Europe* lainaamassani kohdassa juuri painotetaan valuutan kalleutta syynä siihen, miksi Kreikka rypee ongelmissa.

Erityisenä metaforana olen muodostanut luvun käsitemetaforan alaisuuteen KORRUPTIO ON SAIRAUS -käsitemetaforan. Useissa artikkeleissa nostettiin esille juuri Kreikan poliittiseen kulttuuriin vuosien aikana pesiytynyttä politiikan tapaa, jossa poliitikot esimerkiksi lupaavat tukijoilleen keskeisiä valtionhallinnon virkoja tai muita etuuksia päästyään valtaan. Useissa artikkeleissa korruptiota ja klientelismiä pidettiin sairauksina, jotka ovat olleet Kreikan vaivoina pitkään. Näissä yhteyksissä politiikkaa siis tehtiin leimaamalla tiettyjä korruptioon liitettyjä toimia sairauksiksi, joista tulisi päästä eroon.

6. Vyönkiristyspolitiikka lääkkeenä: Talouspolitiikan metaforista kuvausta

Kolmannen analyysiluvun aiheena on lääke- ja hoitometaforien kategoriaan kuuluvat ilmaisut. Tässä luvussa käsittelen sellaisia tekstejä, jotka sisältävät ilmaisuja, joissa esimerkiksi vyönkiristyspolitiikkaa, veronkorotuksia, EKP:n toimintaa kuvataan sellaisin sanoin, missä kyseisiä toimia kuvataan niin kuin ne olisivat potilaalle annettavaa lääkettä tai tietynlaista hoitoa. Luvun käsitemetaforat olen muotoillut seuraaviksi: TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT HOITOKEINO ja TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE.

Poliittisten ja taloudellisten ongelmien ratkaisuihin esitettyjen toimien kuvaaminen lääkkeenä tai hoitona ei ole myöskään uusi ilmiö. Antoine de Baecque kirjoittaa teoksensa Emmanuel de Sieyesiin keskittyvässä toisessa luvussa vertauksesta, jossa Ranskaa verrataan aatelisnaiseen. *La Sentinelle du peuple* -nimisessä pamfletissa vuoden 1788 lopuksi esitettiin metaforinen ilmaisu, jossa Ranskan tilalle asetettiin huonossa kunnossa oleva korkeasyntyinen nainen, joka kärsii erilaisista oireista. Oireiden syiksi paljastuu ulkomaalaisen lääkärin mukaan naista hoitaneet puoskarit, jotka olivat määränneet hänelle hoitoa, joka ei toiminut. Lääkärin hoidettua naisen kuntoon puoskarit kuitenkin juonivat talon isännän sanomaan lääkärin irti, ja nainen joutui taas kärsimään puoskareiden käsissä. (de Baecque 1997, 82 - 83.)

De Baecquelta lainaamassani esimerkissä puoskareilla viitataan Ranskan aateliin ja papistoon, jotka olivat vapautettuja veroista ja elivät etuoikeutettua elämää. Ulkomaalainen lääkäri esittää metaforassa taas tasavaltalaisten aatetta ja vaatimuksia uudenlaisesta hallinnon muodosta vanhan monarkian tilalle. Puoskareiden ja lääkärin määräämää hoitoa voidaan pitää vertauksena ancien regimen tukijoiden ja tasavaltalaisten poliittisille aatteille ja niiden käytännön toteuttamiselle Ranskassa. Tasavaltalaisille myönteisen julkaisun *La Sentinelle du peuplen* tavoitteena tällaisen tekstin julkaisussa oli selittää tasavaltaa myönteisemmässä valossa suhteessa vanhaan hallintoon, käyttäen metaforaa selittääkseen sen helpommin ymmärrettävällä tavalla. (ibid.)

Toinen esimerkki historiasta löytyy lähempää. Christ'l De Landtsheer (2009) kirjoittaa kuinka kansallissosialistit Adolf Hitlerin johdolla käyttivät sairaus- ja lääkemetaforaa omiin poliittisiin tarkoituksiinsa. Kansallissosialistit kuvasivat valtiota uhkaavia ilmiöitä sairauksina, ja tarkoituksena oli valmistella saksalaisia ajatuksen tasolla hyväksymään

juutalaisten kansanmurhan osana kansallissosialistista politiikkaa, kuvaamalla sitä ajatustasolla lähempänä lääketieteellistä hoitoa, varsinaisen tappamisen sijaan. (De Landtsheer 2009, 63.) Andreas Musolff myös argumentoi sairaus- ja lääkemetaforan nousseen esiin jo Hitlerin Mein Kampf -teoksesssa: sen tarkoituksena oli ensin nostattaa ahdistusta kansalaisten keskuudessa sairausmetaforan kautta, ja sitten esittää lääkemetaforan turvin rajuja keinoja, jotka sosiaalisesti stressaantunut kansa hyväksyy. (Musolff 2007, 21-43.)

Aloitan viimeisen luvun analyysin tulosten käsittelyn saksalaisen median puolelta. Peter Dahl kirjoittaa Deutsche Wellessä julkaistussa artikkelissaan *Economists: Merkel's medicine has 'bled' Greece* (2015) viiden keynesiläisen taloustieteilijän mielipiteestä Angela Merkelin hallituksen linjauksiin koskien Kreikan talouden kriittistä tilaa. Viiden huippuekonomistin mielestä Kreikka voidaan saada takaisin jaloilleen ainoastaan siten, että Kreikan velkojat antavat anteeksi suuren osan Kreikan veloista, mikä olisi Saksalle ikävä lopputulos sen annettua suurimman osuuden avusta Kreikalle. Artikkelin puolivälissä Dahl kuvailee tilannetta lainaten ekonomistien lähettämää kirjettä:

> Demands of belt-tightening in exchange for bailout money "has served only to make a Great Depression" and "has bled the patient, not cured the disease," the letter read. The numbers, the economists wrote, speak for themselves: "40 percent of [Greek] children now live in poverty, infant mortality is sky-rocketing and youth unemployment is close to 50 percent. (Dahl 2015.)

Vyönkiristystä Dahlin lainaamassa kirjeessä kuvataan toimeksi, joka on vain vuodattanut potilasta, eikä parantanut häntä kärsimästään sairaudesta. Vyönkiristystoimet asetetaan tässä yhteydessä hoitokeinon kaltaiseksi toimeksi, ja edellisen luvun metaforan mukaan taloudelliset ongelmat ovat sairaus. Poliittista vastarintaa metaforan avulla tosin tehdään siinä, kun toimenpiteiden kuvataan vain vahingoittaneen potilasta, ilman mitään positiivista kehitystä. Tässä yhteydessä vyönkiristyspolitiikkaa esitetään metaforan tasolla hoitokeinona, jolla on tarkoitus hoitaa potilasta, eli Kreikan valtiota, vaikkei sitä suoraan lääkkeeksi tai hoidoksi nimetä.

The Economistin artikkelissa *Killing the euro-patient?* (2012) kirjoitetaan Euroopan komission julkaisemasta niin sanotusta terveystarkistuksesta. Artikkelin mukaan

komissio pitää jäsenvaltioiden budjettien alijäämätavoitteita toimivana keinona tasapainottaa koko unionin taloutta, mutta pinnan alla kuitenkin pohditaan uudestaan sitä, ovatko nykyiset hoitokeinot toimivia:

> THE European Commission this week released its health check of European economies – and the verdict at times seemed surreal. “I can say the medicine is beginning to work,” said José Manuel Barroso, the commission president. Forget alarms over Greece’s imminent departure and wild oscillations in Spanish bond spreads. The good news is that budget deficits are coming down and other imbalances are being redressed. So the doctors prescribe more of the same: austerity, structural reform and a war against tax evasion. But behind the impression of confidence, the commission is rethinking its treatment. (The Economist 2012.)

Tämän jälkeen artikkelissa käydään yksityiskohtaisemmin lävitse eri valtioiden tilanteita. Jäsenvaltiot jaetaan melko tiukasti paremmin komission ohjeita ja alijäämätavoitteita noudattaviin sekä rakenteellisia uudistuksia tarvitseviin, pääosin eteläisiin jäsenvaltioihin:

> Many countries in Europe, especially in the south, need deep and prolonged structural reforms to enhance their growth potential. Yet the commission’s recommendations are a bit like prescribing chemotherapy for a tumour while ignoring signs of imminent heart failure. Greece is in depression, and its second election next month may push it out of the euro, with unpredictable consequences. […] So beyond the little tonics of short-term measures to boost “investment” that are likely to be approved at a summit next month, the commission knows that more need to be done. (ibid.)

TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT HOITOKEINO -metafora esiintyy tässä yhteydessä, kun yhteisvaluuttaa käyttäviltä valtioilta vaaditaan leikkauksia, rakenteellisia uudistuksia ja veronkierron estämistä, ja sitä kaikkea kutsutaan lääkkeeksi tai hoidoksi. Euroopan komissio on ottanut näiden toimien väitetyt positiiviset vaikutukset omalle ansiolistalleen, ja sen kuvaillaan harkitsevan uudelleen hoitomenetelmäänsä.

Toisessa lainauksessa tehdään myös vastarintaa kritisoimalla hoitokeinoa. Komission suosituksien toteuttamista verrataan tilanteeseen, jossa ei huomioida vakavampaa tilannetta: vyönkiristyspolitiikkaa ja rakenteellisia uudistuksia kuvataan kemoterapiaksi, jota annetaan huomioimatta lähestyvää sydämenpysähdystä. Sydämenpysähdyksellä puolestaan viitataan tuleviin Kreikan vaaleihin, jolloin riskinä on Kreikan eroaminen yhteisvaluutasta. Vyönkiristyspolitiikan, uudistusten ja verotuksen vahvistamisen toimia kutsutaan vain pieniksi lääkejuomiksi, joita on vain annettu investointien avittamiseksi.

Helena Smith kirjoittaa artikelissaan *Europe's economic crisis is getting worse not better, says Caritas Report* (2014) Caritas -säätiön raportista koskien seitsemän köyhän valtion – Kreikan, Kyproksen, Irlannin, Italian, Portugalin, Romanian ja Espanjan – taloudellisia ongelmia. Säätiön mukaan näiden valtioiden talouden tilat todistavat, ettei unionin virallinen diskurssi Euroopan tilanteen parantumisesta olisi totta, koska köyhyys on lisääntynyt. (Smith 2014.)

Kreikasta Smith kirjoittaa seuraavalla tavalla:

> In Greece, where Europe's debt crisis erupted in late 2009, people have watched helplessly as ever more austerity has been imposed in pursuit of a remedy that even today remained elusive, the report said. "On the contrary, the medicine that sought to cure the disease is killing the patient," it said. As a result, the country's political scene had become increasingly toxic "with despair leading to support for extreme right-wing parties, who are nostalgic about fascist ideologies, a crisis that also has the potential to undermine all the institutions that Europe has worked hard to establish. (ibid.)

Smith kuvailee Kreikassa toimeenpantua vyönkiristyspolitiikkaa parannuskeinon etsimiseksi. Raportin sisällöstä hän myös tuo esiin näkemyksen, että talouspolitiikan toimia verrataan lääkkeeksi, ja että ne uhkaavat viedä potilaalta – Kreikalta – hengen. Seurauksena Smith kertoo tälle olevan kovan nuorisotyöttömyyden ja köyhyyden lisääntyminen, sekä edellä lainauksessa mainittu poliittisen äärioikeiston kannatuksen nousun (ibid.). Tässä yhteydessä juuri vyönkiristyspolitiikkaa, tiukkaa talouspolitiikkaa kutsutaan lääkkeeksi, joten olen nimennyt sen takana olevan käsitemetaforan TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE -metaforaksi.

The Economistissa ilmestyneessä artikkelissa *The euro's next crisis* (2015a) kirjoitetaan presidentinvaalien epäonnistumisen jälkeen tulossa olevista parlamenttivaaleista, ja sen riskeistä Kreikan ja yhteisvaluutan tulevaisuudelle. Artikkelissa kerrotaan, kuinka presidentinvaalien jälkeen markkinoilla tuli esille negatiivisia seurauksia: Ateenan pörssi sukelsi 5 prosenttia yhden päivän aikana ja valtionlainojen korot nousivat uuteen ennätykseen. Syynä artikkelissa tälle esitetään Alexis Tsipraksen Syriza-puolueen johtoa viimeisimmässä gallupissa, ja sitä, kuinka hän on esiintynyt ristiriitaisesti julkisuudessa vaatiessaan Kreikan pysymistä yhteisvaluutta-alueen jäsenenä yhtä aikaa vyönkiristyspolitiikan kevennyksien kanssa.

TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT HOITOKEINO -metaforaa esiintyy seuraavassa lainauksessa artikkelista:

> The early election is likely therefore to create a political crisis in Greece. What happens beyond that is less clear. Investors seem to be betting that the people of Italy, Spain and France will peek at the chaos in Athens, shudder – and stick to the austerity that Germany's Angela Merkel has prescribed for them. But that seems too sanguine to this newspaper. It is hard to believe that a Greek crisis will not unleash fresh ructions elsewhere in the euro zone – not least because some of Mrs Merkel's medicine is patently doing more harm than good. (The Economist 2015a.)

Artikkelissa arvuutellaan, miten käy muissa EU-jäsenvaltioissa, erityisesti omissa ongelmissaan rypevissä Italiassa, Espanjassa ja Ranskassa. Sijoittajat olettavat, että kyseiset valtiot pidättäytyisivät Merkelin määräämässä reseptissä, vyönkiristyspolitiikan linjalla, kun näkevät mitä Kreikassa tapahtuu. Toisaalta, artikkelissa uskotaan enemmänkin siihen, että kyseiset valtiot eivät olisi hiljaa, sillä Merkelin vaatimat toimet, tässä yhteydessä lääkkeeksi nimetty vyönkiristyspolitiikka, ovat tehneet enemmän haittaa kuin hyvää.

Effie Kesidou kirjoittaa The Independentissä ilmestyneessä mielipidekirjoituksessaan *Greece should cut its losses and exit now* (2012) kovaan tyyliin siitä, mitä Kreikan tulisi tehdä. Hän painottaa mielipidekirjoituksessaan, että Kreikan tulisi jättää velkansa maksamatta ennemmin tai myöhemmin, ja parempi olisi tehdä se niin pian kuin mahdollista. Kesidou perustelee mielipidettään sillä, että silloin Kreikalla olisi aidot

mahdollisuudet vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa, oman valuutan käyttöönoton kautta, ilman ulkopuolisten määräämiä leikkaustoimenpiteitä.

Kesidou kritisoi vyönkiristyspolitiikkaa seuraavasti:

> Why are neoliberal economic remedies that have failed spectacularly in other parts of the world being rebranded and applied to Greece? Despite uproar on the streets, the Greek parliament has now voted to accept the package being pushed by Europe and the IMF to address Greece's crisis. This postulates that austerity – cutting public expenditure, reducing salaries and increasing taxes – will stabilise the economy in the long run. (Kesidou 2012.)

Muualla epäonnistuneilla vyönkiristyspolitiikan toimilla hän viittaa seuraavassa kappaleessa vain lyhyesti Latinalaisen Amerikkaan, Itä-Aasiaan ja Afrikkaan yksittäisiä valtioita nimeämättä. Sitten hän jatkaa kritisoimalla troikkaa:

> The answer to why this medicine is still being foisted on Athens is that the inability of Greece to serve its external creditors would probably lead to the global financial system crashing. Greece's creditors are the largest banks in Europe and the US – banks that would be ruined if Greece could not repay them. The "troika" (European Commission, ECB and IMF) which is "advising" Greece is principally concerned with protecting the interests of these large banks and bondholders. (ibid.)

Kesidou väittää, että Kreikalle määrättyjä toimia ei olisi asetettu ensisijaisesti Kreikan pelastukseksi, vaan Kreikan velkojien aseman turvaamiseksi ja suuremman talouskriisin estämiseksi. Hän käyttää molemmissa lainauksissa TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE -metaforaa, kirjoittaessaan vyönkiristyspolitiikasta lääkkeenä. Mielenkiintoista on kuitenkin laajempi konteksti hänen tekstissään, jonka mukaan tätä lääkettä ei olisi pitänyt ottaa, vaan Kreikan olisi pitänyt vaihtaa takaisin omaan valuuttaansa. Kesidou tekee siis vastarintaa leikkauksia ja Kreikan tukemista vastaan lääkemetaforan kautta, kuvaamalla troikan vaatimuksia toisia tarkoitusperiä palvelevaksi lääkkeeksi.

Hugo Dixon kirjoittaa kolumnissaan *Ultimatums will only aggravate Greece's problems* (2015) siitä, miten kävisi, jos Kreikkaa kiristettäisiin uhkavaatimuksilla. Hän väittää, että

sellaisen vaatimuksen tekeminen, josta kieltäytyminen johtaisi Kreikan eroon yhteisvaluutasta, ei ole järkevää. Hän perustelee tätä sillä, että neuvottelut Kreikan kanssa etenevät, vaikka etenevätkin hitaasti, ja uhkailu saattaisi myös vahvistaa äärioikeistoa, joiden kannatus pohjaa ulkomaiden ja erityisesti EU:n vastustukseen. Puolivälissä artikkelia Dixon kirjoittaa Kreikan käyttäytymisestä seuraavasti, kirjoittaen lääke- ja hoitometaforaa käyttäen:

> One of the reasons Greece has failed so miserably in the past few years is that the people never believed in the reforms they were being forced to adopt. Like a patient who takes the first few doses of an antibiotic and throws the rest in the thrash, Greece never finished the treatment, with the result that the infection was not defeated. (Dixon 2015.)

Dixon kritisoi Kreikkaa siitä, että sen kansalaiset eivät alun perinkään uskoneet taloudellisiin uudistuksiin, ja sen vuoksi ne epäonnistuivat. Hän Kreikassa tehtyjä uudistuksia kuin potilaaseen, joka noudattaa määrättyä antibioottikuuria vain aluksi, sitten lopettaen. Kreikan velkakriisiä Dixon taas kuvaa tartuntana, jota ei pystytty hoitamaan sen vuoksi, että Kreikka ei pitäytynyt hoidossa loppuun asti.

David Randall käyttää myös artikkelissaan Casualty! The eurozone sickness spreads (2012) hoito- ja lääkemetaforia. Randall käsittelee artikkelissaan laajalti Euroopan unionin jäsenvaltioiden talouden tiloja eri aiheita käsittelevien osien yhteydessä. Alaotsikon What treatments have they tried? yhteydessä hän käyttää molempia metaforia sisältäviä ilmaisuja:

> The drug of choice has been Austerity. Most countries have been self-medicating (in Britain's case too much so, says Labour), while Greece, Portugal and Ireland are under the doctor on a bailout regime and having to swallow even greater doses. (Randall 2012.)

Seuraavan alaotsikon alapuolella hän taas kirjoittaa siitä, miksi vyönkiristyspolitiikka ei ole toiminut:

> Austerity, if it is the only medicine being taken, has known side-effects, notably drowsiness in economic activity and pain for the jobless. Lack of growth makes debts harder to pay, and pushes up social welfare

> spending. In Greece's case, the underlying condition is so severe that no dosage of Austerity, however large, will effect a cure. (ibid.)

Randall nimeää ensimmäisessä lainauksessa vyönkiristyspolitiikan Euroopan unionin jäsenvaltioiden valitsemaksi lääkkeeksi talousongelmiin. Hoitometafora taas esiintyy, kun hän kirjoittaa Kreikan, Portugalin ja Irlannin joutuneen lääkärin määräämälle pelastuspakettikuurille. Toisessa lainauksessa hän taas käyttää lääkemetaforaa kritisoidakseen Kreikalta vaadittuja toimia. Hän kirjoittaa lääkkeen, vyönkiristyspolitiikan, aiheuttaneen sivuvaikutuksia, taloudellista uneliaisuutta ja tuskaa työttömille. Kreikan kohdalla hän kirjoittaa tilanteen olevan jo niin vakava, ettei talouden tilaa voida parantaa vyönkiristyspolitiikalla.

Zhang Danhong kirjoittaa artikkelissaan *Experts: Greek reforms are hard pills to swallow* (2012a) IMF:n ja Kreikan välisistä jännitteistä, lainaten mielipiteitä eri asiantuntijoilta. Artikkelin alkupuolella Danhong itse kuvailee kuitenkin tilannetta käyttäen TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE -metaforaa:

> Four times a year, specialists from the Internation Monetary Fund (IMF), the European Commission and the European Central Bank – the so-called troika – visit to check their patient's vital signs and prescribe new medicine. The next such check-up, due on January 16, is expected to deliver a gloomy prognosis. Efforts to clot Greece's fiscal haemorrhage have not been as effective as the troika had hoped. (Danhong 2012a.)

Väliotsikon Wrong medicine alla hän lainaa Berenberg -pankin pääekonomistia:

> The chief economist of Berenberg Bank, Holger Schmieding, believes the deteriorating condition of the Greek economy suggests the initial round of austerity "treatment" has been counterproductive. "The cuts were too draconian," he said. "The country has saved itself to the brink of death." (ibid.)

Danhongin tekstissä esiintyy lääkemetaforan lisäksi myös hoitometaforan mukainen ilmaisu toisessa kappaleessa. Hän käyttää lääkemetaforaa ensin kuvauksessaan, jossa troikan asiantuntijoita kuvataan lääkärinkaltaisiksi ja Kreikkaa sairastavaksi potilaaksi. Vyönkiristyspolitiikka kuvataan ensin melko neutraaliksi vain lääkkeenä, mutta toisessa lainauksessa vyönkiristyspolitiikkaa saa osakseen kritiikkiä: Danhong

lainaa Schmiedingiä, joka sanoo Kreikassa toteutetun talouspolitiikan olleen liian kireää saavuttaakseen tavoitteensa.

Deutsche Wellen artikkelissa *Varoufakis: 'Bloodletting' of Greece must stop* (2015b) kirjoitetaan silloisen Kreikan valtionvarainministerin Yanis Varoufakiksen kärkkäästä mielipiteestä liittyen Kreikan kohteluun kriisin aikana:

> "During the Middle Ages, 'doctors' prescribed bloodletting, which often caused the patient's health to deteriorate, to which the 'doctor' responded with other bloodlettings," Varoufakis was quoted as saying. "That's the type of 'reasoning' that today perfectly illustrates Europe's attitude: the more austerity fails, the more it is prescribed." (Deutsche Welle 2015b.)

Olen lainannut tätä kohtaa myös ensimmäisessä analyysiluvussa liittyen personifikaatioon, mutta koen tämän liittyvän vahvasti myös hoitometaforaan. Artikkelista lainatussa osassa Varoufakis kutsuu troikan – lääkärin – määräämää hoitoa kuppaamiseksi. Tässä yhteydessä TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT HOITOKEINO -metaforaa käytetään kritiikissä troikkaa kohtaan, nimeämällä hoitomenetelmä yhtä kehnoksi kuin keskiaikaisten lääkärien suosima kuppaus.

Andreas Becker kirjoittaa artikkelissaan *Does austerity do more harm than good?* (2012) useiden talouden asiantuntijoiden ristiriitaisista näkemyksistä Kreikan taloudellisesta tilanteesta. Hänen mukaan useat asiantuntijat suhtautuvat kielteisesti vyönkiristyspolitiikan tuloksiin julkisen velan taittamiseksi. Becker lainaa mm. ekonomisti William Whitea ja Lombard Street Researchin Charles Dumas'ta. (Becker 2012.)

Becker kirjoittaa artikkelin ensimmäisessä kappaleessa käyttäen TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE -metaforaa:

> There is apparently only one medicine for states suffering from a swollen national debt – austerity measures. Both unions and the financial sector are becoming more and more sceptical that this is the best antidote. (ibid.)

Ensimmäisen väliotsikon Useless medicine jälkeen hän kirjoittaa aivovuodosta käyttäen lääkemetaforaa:

> For the past four years, Greece's economy has been on the decline. Entire trade groups are leaving the country. Spain and Portugal are also affected

> by the migration of educated, trained workers. “If you hollow out the core of the productive force in such a manner that the patient threatens to die, it makes no sense to keep on administering more of the same medicine,” White told DW. (ibid.)

Becker käyttää lääkemetaforaa osana kritiikkiään vyönkiristyspolitiikkaa vastaan. Ensimmäisessä lainauksessa hän rinnastaa lääkkeen vyönkiristyspolitiikan toimiin ja viittaa ammattiliittojen ja finanssisektorin mielipiteisiin kyseisten toimien seurauksista. Toisessa lainauksessa Becker tuo esille yhden seurauksista, aivovuodon. Hän liittää Kreikassa, Espanjassa ja Portugalissa toteutettuun talouspolitiikkaan lainauksen William Whitelta, jonka mukaan lääkkeen – vyönkiristyspolitiikan – käyttäminen tulisi lopettaa, koska se uhkaa potilaan henkeä. Aivovuoto, koulutetun väestön maasta poistuminen toimien seurauksena on kuin vakava oire, joka vain voimistuu vyönkiristyspolitiikan vuoksi.

Nikos Xydakis kirjoittaa Ekathimerinissa ilmestyneessä mielipidekirjoituksessaan *Sick man of Europe in a state of shock* (2012) lyhyesti Kreikan talouden kurjasta kehityksestä. Hän pitää pääsyyllisinä kreikkalaisia poliitikkoja, jotka eivät kyenneet näkemään mitä oli tapahtumassa, ja Saksaa, jonka vaatimukset leikkaustoimista hänen mielestään palvelevat enemmän Saksan päättäjien tahtoa, kuin Kreikan todellista palautumista. (Xydakis 2012.)

Mielipidekirjoituksessaan hän pääosin keskittyy juuri kritisoimaan edellä mainittuja tahoja, mutta artikkelin loppupuolella hän kirjoittaa käyttäen metaforia enemmän hyödyksi:

> Europe, coming a few steps behind developments, is now beginning to examine the possibility of changing the approach to the crisis. It has seen that the elixir it prescribe to Greece is toxic, and so it is looking for a new formula. Meanwhile, Greece, wounded by the triple blow of three simultaneous and overlapping crises, and poisoned by the toxic prescription, is in a state of shock, unable to breathe, without time and without a national plan to treat is many ailments. (ibid.)

Xydakis viittaa Euroopalla selkeästi juuri Euroopan unioniin, ja kuvailee sen huomanneen, millaista yksipuolinen leikkauspolitiikka on saanut aikaan. Xydakis käyttää lääkemetaforan mukaisia ilmaisuja lainauksessa: hän käyttää sanoja eliksiiri ja

resepti kuvaamaan Kreikalle määrättyjä julkisen sektorin leikkauksia, samalla kun potilas- ja sairausmetaforat vain vahvistavat mielikuvaa oikeasta terveydenhuollon tilanteesta. Xydakis painottaa käytettyjen metaforien kautta juuri artikkelinsa pääasiaa: Kreikan tilanne on kehittynyt monien ongelmien kautta nykyiseksi, ja varmoja keinoja selvitä kriisistä ei ole vieläkään löydetty.

Simon Wren-Lewis kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan *Does Germany want to get rid of Greece?* (2015) saksalaisten suhtautumisesta Kreikan ongelmiin. Hän tuo esille, kuinka berliiniläisessä konferenssissa hän joutui itse kuulemaan, kuinka moni saksalainen puhui kreikkalaisten kyvyttömyydestä puuttua korruptioon. Kreikkaa hänen mukaan syytetään samalla tavoin kuin köyhää syytetään omasta huonosta tilanteesta, vaikka Kreikka on troikan vaatiman vyönkiristyspolitiikan kautta onnistunut viidessä vuodessa korottamaan primaariylijäämäänsä kaksi kertaa suuremmin kuin mikään muu OECD-valtio. Wren-Lewis kuvaa tilannetta näin:

> It is as if Greece was a patient, and the Troika their doctor. For four years the patient has been taking the medicine the doctor proscribed: a combination of austerity and 'structural reform.' The patient has got steadily worse. Rather than admit that perhaps the medicine was inappropriate or excessive, the doctor has started telling stories about how the patient has not really been taking their medicine. Yet we know that in reality the patient has taken all of their austerity medicine, and also done a great deal of structural reform. (Wren-Lewis 2015.)

Wren-Lewis rakentaa aikaisemmin analysoitua lääkäri ja potilas -metaforaa Kreikan ja troikan välille. Samassa yhteydessä hän käyttää TALOUSPOLITIIKAN UUDISTUKSET OVAT LÄÄKE -metaforaa kuvatessaan tilannetta kriittisemmin. Hän kuvaa vyönkiristyspolitiikkaa ja rakenteellisia uudistuksia lääkkeeksi, joka on epäonnistunut Kreikan tilanteen ratkaisussa. Hän suhtautuu myös kriittisesti troikkaan, väittämällä, että troikka kieltäytyy myöntämästä valitsemansa talouspolitiikan aiheuttamia virheitä. Hän myös kirjoittaa, kuinka lääkäriosapuolen roolissa oleva troikka on sen sijaan alkanut väittää Kreikan laiminlyöneen sille määrättyä lääkitystä, edellä mainittuja toimenpiteitä, vaikka yleisessä tiedossa on jo Kreikan suorittamat toimet sen talouden suunnan muuttamiseksi.

Professori James K. Galbraith kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan *Opinion: Europe's malpractice of Greece* (2015) vahvasti vertauskuvallisesti troikan ja Kreikan välisistä suhteista. Pääargumentti hänen kirjoituksessaan on se, että Euroopan unionin johto ja IMF ovat unohtaneet kreikkalaiset, ja tuntuvat ottaneen tärkeimmäksi tavoitteekseen oman varallisuuden säilyttämisen. Kreikalle – potilaalle määrättyä hoitoa hän kritisoi näin:

> But today's Europe is a hospital with no ICU. Instead, the doctors have kept the patient in the ordinary ward. Every few days, they come in and check the charts. They see that there has been no change. And so they lecture the patient. She must exercise! She must take still more of the medicine! She must not expect special treatment! After all, they point out, look at the other patients! See how much better they are doing! (Galbraith 2015.)

Galbraith käyttää lääkemetaforan lisäksi myös hoitometaforaa. Hän muista artikkeleista poiketen rinnastaa myös kuntoilun vyönkiristyspolitiikkaan. Aikaisemmin ensimmäisessä analyysiluvussa tästä lainaamastani mielipidekirjoituksesta tuli jo selville se, että Galbraith suhtautuu kriittisesti Kreikalle asetettuihin vaatimuksiin talouden uudistamiseksi. Tässä yhteydessä hän kritisoi troikkaa aiemmin esille tuodun lääkärimetaforan lisäksi myös Kreikalta vaadittuja toimia, kuvaten sitä, kuinka lääkäri vain vaatii lisää kuntoilua, lääkitystä ja kuinka sen ei pidä vaatia erityistä kohtelua. Myös heti lainauksen alussa Galbraith kuvaa Eurooppaa sairaalaksi, josta puuttuu teho-osasto, korostaen juuri edellä mainittua erityiskohtelun puutetta.

Rolf Wenkel kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan *Opinion: No magic formula to tackle deflation* (2014) Euroopan Keskuspankin olevan haastavassa tilanteessa, sillä kaikki sen edessä olevat vaihtoehdot sisältävät ongelmia. Yksi näistä on Wenkelin mukaan EKP:n erittäin matala ohjauskorko: EKP joutuu tasapainoilemaan monen erilaisen talouden välillä yhdellä ohjauskorolla. Toisella puolella on esimerkiksi Saksa, joka kärsii matalasta ohjauskorosta, sillä se syö talletusten arvoa. Toisella puolella ovat taas kriisissä kärsineitä maita, erityisesti Kreikka, joiden ongelmat syvenisivät, jos ohjauskorkoa nostettaisiin. (Wenkel 2014.)

Wenkel kuvaa liikepankeille asetettua negatiivista talletuskorkoa seuraavasti:

> On the other hand, what is completely new and untested is the medicine of penalty interest for banks when they park their money at the central bank instead of passing it on to the economy in the form of loans. (ibid.)

Hieman tämän jälkeen Wenkel toistaa yhden EKP:n suurimmista ongelmista: “First: It has no magic formula that could provide the same beneficial results everywhere.” (ibid.) Wenkel käyttää tekstissään lääkemetaforaa, kuvaten EKP:n negatiivisen talletuskoron olevan lääkityksen kaltainen toimenpide, jolla lääkärin roolissa oleva EKP pyrkii hoitamaan Kreikkaa ja muita ongelmissa olevia valtioita. Hän myös kritisoi negatiivista talletuskorkoa, tuoden esille sen arvaamatonta lopputulosta. Hänen mukaan negatiivinen korko on kuin testaamaton lääke, ja sillä tulee olemaan vaihtelevia tuloksia riippuen eri yhteisvaluuttaa käyttävien valtioiden taloudellisista tilanteista. Pelkkä rahapolitiikka ei olisi siis hänen mielestään riittävää koko euroalueen ongelmien hoitamiseksi.

Jon Henley käyttää artikkelissaan Recessions can hurt, but austerity kills (2013) myös hoitometaforaa. Henleyn artikkelin pääasiana on David Stucklerin ja Sanjay Basun julkistama teos, jonka mukaan vyönkiristyspolitiikka on johtanut talouskriisimaissa kansanterveyden ongelmiin ja jopa kuolemiin. Useat tilastot osoittavat, että Kreikassa esimerkiksi HIV-tartunnat ovat nousseet 200 %, itsemurhien lukumäärä on noussut 60 % ja sairaalat sekä apteekit eivät kykene enää hankkimaan lääkkeitä ja tarvikkeita tarpeeksi. (Henley 2013.)

Hoitometafora ilmenee kahdessa kohtaa artikkelia:

> The most extreme case, says Stuckler, reeling off numbers he knows now by hear, is Greece. “There, austerity to meet targets set by the troika is leading to a public-health disaster,” he says. “Greece has cut its health system by more than 40%. As the health minister said: ‘These aren’t cuts with a scalpel, they’re cuts with a butcher’s knife.’” (ibid.)

Hieman myöhemmin artikkelissa Henley jatkaa:

> The country’s healthcare system itself has also “signally failed to manage or cope with the threats it’s facing”, Stuckler notes. “There have been heavy cuts to many hospital sectors. Places lack surgical gloves, the most basic equipment. More than 200 medicines have been destocked by

> pharmacies who can't pay for them. When you cut with the butcher's knife, you cut both fat and lean. Ultimately, it's the patient who loses out." (ibid.)

Henley käyttää hoitometaforaa konkreettisten terveydenhuollon ongelmien esimerkkien yhteydessä. Hän kirjoittaa molemmissa lainauksissa verraten vyönkiristyspolitiikkaa varsinaisiin kirurgisiin leikkauksiin: ensimmäisessä lainauksessa vedotaan Kreikan terveysministeriin, jonka mukaan leikkaukset on tehty teurastajan veitsellä skalpellin sijaan, korostaen budjetin leikkauksien raakuutta. Toisessa lainauksessa leikkaustoimia kuvataan myös metaforisesti teurastajan veitsellä leikkaamisella, jolla päädytään poistamaan sekä hyvää että huonoa, ja näin vaikeuttamaan potilaan, tässä yhteydessä Kreikan julkisen sektorin tilannetta.

Tässä viimeisessä alaluvussa olen käynyt läpi sellaisia ilmaisuja, joissa on käytetty määrittelemiäni lääke- ja hoitometaforaa. Näille ilmaisuille on yhteistä se, että Kreikan velkakriisin ratkaisemiseksi toteutettuja toimia kuvataan sellaisilla tavoilla, kuin ne olisivat lääkkeen ottamista tai hoidon antamista potilaalle. Troikan vaatimia uudistuksia, veronkorotuksia, valtion budjetin menoleikkauksia ja palkkojen leikkauksia, pyritään selittämään metaforien avulla mieltämällä niitä terveydenhoidon ja lääkkeiden ottamisen kautta helpommin ymmärrettävänä ja positiivisempana asiana.

Yllättävää on kuitenkin se, että näitä metaforia ei käytetä analysoiduissa artikkeleissa puolustamaan Kreikalle asetettuja ehtoja ja toimia. Suurin osa artikkeleista käyttää metaforia kriittiseen sävyyn. Hoitoa kuvataan liian raa'aksi, tai sen kuvataan aiheuttaneen enemmän haittaa kuin hyötyä. Viimeiseksi esittämässäni artikkelissa Jon Henley käyttää hoitometaforaa kuvaillessaan terveydenhuollon leikkauksia teurastajan veitsellä leikkaamiseksi skalpellin sijaan, käyttäen ilmaisua kritisoimaan budjettileikkauksista seuranneita ongelmia. Lääkemetaforaa käytetään samoin tavoin: Simon Wren-Lewis kuvaa artikkelissaan vyönkiristystoimia Kreikalle määrätyksi lääkkeeksi, joka ei ole toiminut odotuksien mukaan, mutta silti troikka vaatii Kreikalta lisää leikkauksia talouden tasapainottamiseksi.

Yksi poikkeus sentään löytyi. Hugo Dixon ei asetu kolumnissaan potilaan, Kreikan puolelle. Hän kuvailee Kreikan olevan potilas, joka on laiminlyönyt määrätyn lääkkeen ottamisen, ja hoito on sen vuoksi epäonnistunut. Hänen mukaansa Kreikka on

laiminlyönyt vyönkiristyspolitiikan toteuttamista, kun kreikkalaiset eivät alun perin uskoneet niiden toimivan.

7. Pohdintaa ja johtopäätökset

Tutkielmani tarkoituksena on ollut analysoida Kreikan velkakriisiin liittyen mediassa esitettyjä poliittisia metaforia, rajautuen terveydenhuollon teemaan liittyviin metaforiin. Olen analysoinut mediassa esiintyneitä metaforia, koska tarkoituksenani on ollut syventyä laajemmin jaetun poliittisen mielikuvituksen tutkimiseen. Analyysin tuloksina Kreikan velkakriisiin liittyvistä uutisartikkeleista ja mielipidekirjoituksista muodostin kolme pääkäsitemetaforaa, joiden mukaan järjestin analyysiluvun alaluvut.

Ensimmäisen luvun käsitemetaforina olivat VALTIO ON IHMINEN ja POLIITTINEN TOIMIJA ON IHMINEN. Luvussa käsittelin sitä, kuinka poliittisia tahoja, tässä tapauksessa erityisesti Kreikkaa ja troikan jäseniä kuvattiin metaforisesti ihmisinä. Kreikan ja troikan välille rakennettiin metaforien kautta lääkärin ja potilaan kaltaista suhdetta, ja teksteissä esiintyneissä metaforissa oli myös havaittavista eroavaisuuksia niiden poliittisen käytön suhteen: joissakin kuvauksissa lääkäriosapuolta kuvattiin vahvemmassa, määräävässä asemassa suhteessa potilasvaltio Kreikkaan. Lääkäriosapuolta taas joissakin teksteissä kuvailtiin kriittisemmin, syyttäen heidän olevan taidottomia kuin keskiaikaista kuppausta harrastaneet lääkärit.

Toisessa luvussa käsittelin TALOUDELLISET ONGELMAT OVAT SAIRAUS -käsitemetaforan mukaisia ilmaisuja, ja sen alaisuuteen määrittelemääni KORRUPTIO ON SAIRAUS -käsitemetaforan variaatiota. Tämän metaforan mukaisille ilmaisuille oli keskeistä se, että taloudellisista ongelmista, erityisesti Kreikan velkakriisistä sen omana ongelmanaan, tai koko euroaluetta uhkaavana ongelmana, kirjoitettiin sairauden piiriin kuuluvilla käsitteillä. Julkisen talouden suurta velkaa, korruptiota, korkeaa työttömyyttä, bruttokansantuotteen laskua ja monta muuta tekijää kuvailtiin sairauksina tai sairauden oireina. Poliittisessa merkityksessä näiden ilmaisujen tarkoituksena oli kohdistaa huomiota siihen, mikä on ollut syynä velkakriisiin. Osassa teksteistä syyttävä sormi osoitti kohti Kreikkaa, ja kuvattiin, kuinka Kreikka on laiminlyönyt velanhoidon ja julkista taloutta on kasvatettu vastuuttomasti. Vastavaihtoehtona Kreikkaa syyttäville mielikuville oli kuvata sairaus koko euroaluetta koskevana ilmiönä, jolla esimerkiksi viitattiin juuri euron joustamattomuuteen, kun erilaiset jäsenmaiden taloudet joutuvat käymään kauppaa valuutalla, jonka arvo ei ole välttämättä niille sopivalla tasolla.

Kolmannessa luvussa keskityin metaforisiin ilmaisuihin, joissa Kreikalta vaadittuja toimia kriisin ratkaisemiseksi kuvailtiin lääkkeen ottamiseksi tai hoidoksi. Kreikalle myönnettyjen lainaohjelmien ehtoina on ollut suuri määrä leikkauksia julkisiin menoihin ja palkkoihin, ja näitä erityisesti kyseisissä ilmaisuissa kuvataan Kreikalle annettuna lääkkeenä tai hoitona. Poliittista motivaatiota teksteistä pystyi erittelemään, kun tarkasteli sitä, miten vyönkiristyspolitiikkaa kuvattiin lääke- ja hoitometaforien kautta. Suurimmassa osassa teksteistä Kreikalle asetettuja vaatimuksia ja niiden toteuttamista kuvattiin hoitokeinona tai lääkkeenä, joka ei toimi, ja pahimmissa tapauksissa ennemminkin satutti potilaana olevana Kreikkaa. Yksi artikkeli aineistosta sisälsi kuitenkin vastakkaista näkemystä edustavan metaforisen ilmaisun, jonka mukaan Kreikka olisi laiminlyönyt vyönkiristyspolitiikan mukaisten vaatimusten toteuttamista.

Analyysia tehdessä huomasin aluksi jo sen, että tulkinta on aina yksilöllistä. Tahdon siis tässä vaiheessa tehdä selväksi sitä, että luomani melko kaksijakoinen suhtautuminen metaforien takana olevaan poliittiseen motivaatioon ei ole ehdoton. Analyysissani päädyin vahvasti jakamaan metaforien käyttöä joko Kreikka-myönteisiksi, tai vyönkiristyspolitiikkaa ja troikan linjaa myötäileviksi. En kuitenkaan ole pyrkinyt väittämään tätä asettelua ainoaksi oikeaksi vastaukseksi, sillä laadullista tutkimusta tehdessä kyse on vain yhden tutkijan tekemästä tulkinnasta. Reliabiliteettia tässä tutkimuksessa voidaan hakea ennemminkin siitä, että tutkimukseni aineisto on kaikille saatavilla, olen kuvannut analyysimetodia ja analyysiluvussa sitä kautta saatuja tuloksia, ja kuka tahansa voi toistaa tekemäni tutkimuksen samalla asetelmalla.

Tutkimuskysymyksenäni kysyin, *millaisia terveydenhuollon aihealueeseen kuuluvia poliittisia metaforia esiintyy Kreikan velkakriisiin liittyvässä uutisoinnissa ja minkälaista poliittista ja ideologista motivaatiota niiden takana esiintyy?* Kolmen pääkäsitemetaforan alle jaottelemani ja analysoimani löydökset ovat mielestäni onnistuneet vastaamaan melko hyvin kysymyksen ensimmäiseen osaan. Edellä mainitsemani tuloksien jakaminen kahteen vastakkaiseen näkökulmaan tuntui hieman rajaavalta, ottaen huomioon, että kysymyksen jälkimmäinen osa tähtäsi juuri poliittisten ja ideologisten tavoitteiden esille tuomiseen. Neutraalin sävyyn käytettyjä metaforia en teksteistä erityisemmin löytänyt, ja käsittelemistäni lehtiartikkeleista ei erityisesti löytynyt mitään kolmatta näkökulmaa, joka olisi esittänyt omia metaforisia tulkintojaan.

Toiseen osaan siis vastaa juuri edellä mainitsemani jako kahteen selkeään poliittiseen leiriin.

Tutkielmani teorialuvun jälkipuolella kävin lävitse historiallista katsausta ruumiillisuuden ja sairauksien metaforiin, nojaten vahvasti David George Haleen ja Antoine de Baecqueen. Luvun tarkoituksena oli esitellä ja käydä läpi kuinka länsimaisessa poliittisessa ajattelussa on aikaisemmin kuvailtu valtiota tai muuta poliittista tahoa ihmisenkaltaisena, tai sen hetkistä yhteiskunnallista tilaa sairaana. Tutkielmani on samalla osoitusta siitä, että tällainen metaforinen yhteiskunnallinen selittäminen on jatkunut tähän päivään asti poliittisessa mielikuvituksessamme, tällä kertaa esiintyen Kreikan kriisin yhteydessä.

Metafora-analyysin käytölle politiikan tutkimuksessa löytyy varmasti monenlaista tutkimuskohdetta. Huomasin jo analyysivaiheessa teksteistä muihin teemoihin liittyviä metaforia, ja varmasti erilaisten poliittisten ongelmien ympärille rakennetaan samalla tavoin metaforisia kuvauksia. Jatkotutkimuksia ajatellen vaihtoehtoja on siis lukuisia: Kreikan velkakriisiä, ja laajemmin koko euroaluetta koskevaa kriisiä voisi analysoida myös muidenkin teemojen osalta kuin oman tutkielmani. Myös eri viimeaikaisiin poliittisiin ilmiöihin voisi pureutua metafora-analyysilla, joko keskittyen päivänpolitiikan puolella esitettyihin puheisiin ja kannanottoihin, tai tutkielmani tavoin keskittyä tutkimaan mediassa laajalle yleisölle esitettyjä kuvauksia.

Lähdeluettelo

Aineisto

Becker, Andreas (2012). Does austerity do more harm than good? Deutsche Welle 11.4.2012. http://www.dw.com/en/does-austerity-do-more-harm-than-good/a-15874144 (haettu 14.10.2016).

Crossland, David (2015) Tsipras says Berlin must back down on austerity. Der Spiegel 22.5.2015. http://www.spiegel.de/international/europe/greek-leftist-alexis-tsipras-calls-on-germany-to-drop-austerity-demand-a-834579.html (haettu 17.10.2016).

Dahl, Peter (2015). Economists: Merkel's medicine has 'bled' Greece. Deutsche Welle 8.7.2015. http://www.dw.com/en/economists-merkels-medicine-has-bled-greece/a-18569578 (haettu 14.10.2016).

Danhong, Zhang (2012a). Experts: Greek reforms are hard pills to swallow. Deutsche Welle 11.1.2012. http://www.dw.com/en/experts-greek-reforms-are-hard-pills-to-swallow/a-15658994 (haettu 14.10.2016).

Danhong, Zhang (2012b). German economists urge Greece to deliver. Deutsche Welle 18.6.2012. http://www.dw.com/en/german-economists-urge-greece-to-deliver/a-16034358 (haettu 17.10.2016).

Deckstein, Dinah; Reiermann, Christian & Schult, Christoph (2013). Is the Euro Crisis about to return? Der Spiegel 4.3.2013. http://www.spiegel.de/international/europe/fears-of-return-of-euro-crisis-plague-central-bankers-and-imf-a-886681.html (haettu 17.10.2016).

Deutsche Welle (2012). Euro currency hits lowest level in four months. 16.5.2012. http://www.dw.com/en/euro-currency-hits-lowest-level-in-four-months/a-15953694 (haettu 17.10.2016).

Deutsche Welle (2015a). Greek bailout extension receives mixed reactions across Europe. 21.2.2015. http://www.dw.com/en/greek-bailout-extension-receives-mixed-reactions-across-europe/a-18272047 (haettu 17.10.2016).

Deutsche Welle (2015b). Varoufakis: ‘Bloodletting’ of Greece must stop. 26.2.2015. http://www.dw.com/en/varoufakis-bloodletting-of-greece-must-stop/a-18282142 (haettu 17.10.2016).

Dixon, Hugo (2015). Ultimatums will only aggravate Greece’s problems. New York Times 31.5.2015. https://www.nytimes.com/2015/06/01/business/international/ultimatums-will-only-aggravate-greeces-problems.html (haettu 18.10.2016).

Douzinas, Costas (2011). The IMF must realise that, in Greece, the treatment is worse than the disease. The Guardian 15.12.2011. https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/dec/15/imf-greece-treatment-worse-disease (haettu 13.10.2016).

Economist, The (2012). Killing the euro-patient? 2.6.2012. http://www.economist.com/node/21556235 (haettu 19.10.2016).

Economist, The (2015a). The euro’s next crisis. 3.1.2015. https://www.economist.com/news/leaders/21637334-why-early-election-spells-big-dangers-greeceand-euro-euros-next-crisis (haettu 19.10.2016).

Economist, The (2015b). The sorry saga of Syriza. 9.5.2015. https://www.economist.com/news/europe/21650600-its-first-hundred-days-greeces-government-has-failed-dismally-crunch-looms-sorry-saga (haettu 19.10.2016).

Economist, The (2015c). The ties that bind. 27.6.2015. https://www.economist.com/news/europe/21656236-greece-and-euro-zone-cannot-go-thisbut-they-probably-will-ties-bind (haettu 19.10.2016).

Economist, The (2016). Don’t stop believing. 9.4.2016. https://www.economist.com/news/21696437-some-sweeteners-could-help-bitter-medicine-go-down-imf-weighs-europes (haettu 19.10.2016).

eKathimerini (2012). Out of intensive care, Europe risks chronic illness. 5.3.2012. http://www.ekathimerini.com/139685/article/ekathimerini/news/out-of-intensive-care-europe-risks-chronic-illness (haettu 17.10.2016).

Elliott, Larry (2011). Greek crisis: the blood-letting goes on. The Guardian 4.10.2011. https://www.theguardian.com/business/economics-blog/2011/oct/04/greek-debt-crisis-blood-letting (haettu 13.10.2016).

Galbraith, James K. (2015). Opinion: Europe's malpractice of Greece. Deutsche Welle 22.6.2015. http://www.dw.com/en/opinion-europes-malpractice-of-greece/a-18524742 (haettu 17.10.2016).

Henley, Jon (2013). 'Recessions can hurt, but austerity kills'. The Guardian 15.5.2013. https://www.theguardian.com/society/2013/may/15/recessions-hurt-but-austerity-kills (haettu 13.10.2016).

Kesidou, Effie (2012). Effie Kesidou: Greece should cut its losses and exit now. The Independent 14.2.2012. http://www.independent.co.uk/voices/commentators/effie-kesidou-greece-should-cut-its-losses-and-exit-now-6889432.html (haettu 17.10.2016).

Malkoutzis, Nick (2012). The Greek Patient. eKathimerini 15.10.2012. http://www.ekathimerini.com/145427/article/ekathimerini/comment/the-greek-patient (haettu 17.10.2016).

Moskovou, Spiros (2014). Opinion: Greece's recovery is deceptive. Deutsche Welle 28.11.2014. http://www.dw.com/en/opinion-greeces-recovery-is-deceptive/a-18095964 (haettu 17.10.2016).

Randall, David (2012). Casualty! The eurozone sickness spreads. The Independent 20.5.2012. http://www.independent.co.uk/news/world/europe/casualty-the-eurozone-sickness-spreads-7768858.html (haettu 17.10.2016).

Smith, Helena (2014). Europe's economic crisis is getting worse not better, says Caritas Report. The Guardian 27.3.2014. https://www.theguardian.com/world/2014/mar/27/europe-economic-crisis-worse-caritas-report (haettu 13.10.2016).

Smith, Helena (2015). 'For five years Greece has been like a patient slowly bleeding'. The Guardian 21.1.2015. https://www.theguardian.com/world/2015/jan/21/-sp-greek-elections-five-years-like-patient-slowly-bleeding (haettu 13.10.2016).

Traynor, Ian (2011). The Greek Patient is getting sicker and Dr Merkel's reputation is at stake. The Guardian 9.5.2011. https://www.theguardian.com/business/2011/may/09/euro-greece (haettu 14.10.2016).

Wenkel, Rolf (2014). Opinion: No magic formula to tackle deflation. Deutsche Welle 5.6.2014. http://www.dw.com/en/opinion-no-magic-formula-to-tackle-deflation/a-17688031 (haettu 17.10.2016).

Wren-Lewis, Simon (2015). Does Germany want to get rid of Greece? Deutsche Welle 10.7.2015. http://www.dw.com/en/does-germany-want-to-get-rid-of-greece/a-18574604 (haettu 14.10.2016).

Xydakis, Nikos (2012). Sick man of Europe in a state of shock. eKathimerini 11.5.2012. http://www.ekathimerini.com/141543/article/ekathimerini/comment/sick-man-of-europe-in-a-state-of-shock (haettu 17.10.2016).

Tutkimuskirjallisuus

Aristoteles (1997). Retoriikka Runousoppi. Helsinki: Gaudeamus.

Aristoteles (1967). Runousoppi. Helsinki: Otava.

de Baecque, Antoine (1997). The Body Politic: Corporeal Metaphor in Revolutionary France, 1770-1800. Stanford, California: Stanford University Press.

Black, Max (1962). Models and Metaphors. Ithaca, New York: Cornell University Press

Carver, Terrel & Pikalo, Jernej (2008). Political Language and Metaphor. Abingdon: Routledge.

Charteris-Black, Jonathan (2004). Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Charteris-Black, Jonathan (2005). Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 59 - 78.

De Landtsheer, Christ'l (2009). Collecting Political Meaning from the Count of Metaphor. Teoksessa Musolff, Andreas & Zinken, Jörg (toim.) Metaphor and Discource. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Eduskunta (2017) Kreikka. Euroopan talouskriisi -tietopaketti. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/eu/eu-talouskriisi/Sivut/Kreikka.aspx (haettu 10.12.2017).

Hale, David George (1971). The Body Politic: A Political Metaphor in Renaissance English Literature. Haag: Mouton

Harris, Jonathan Gil (2004). Sick Economies: Drama, Mercantilism, and Disease in Shakespeare's England. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Johnson, Mark & Lakoff, George (1980). Metaphors We Live By. Chicago: The University of Chicago Press.

Kjellén, Rudolf (1919). Valtio elinmuotona: Politiikan käsikirja. Hämeenlinna: Karisto.

Kövecses, Zoltán (2010). Metaphor: A Practical Introduction. Oxford: Oxford University Press.

Luoma-aho, Mika (2002). Europe as a Living Organism: Organicist Symbolism and Political Subjectivity in the New Europe. University of Newcastle upon Tyne. https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=00ec1973-91a0-495b-be13-78782d142a22 (haettu 25.2.2016)

Musolff, Andreas (2007). What role do metaphors play in radical prejudice? The function of anti-Semitic imagery in Hitler's Mein Kampf. Patterns of Prejudice, 41: 21-43.

Ringmar, Erik (2008). Metaphors of social order. Teoksessa Carver, Terrel & Pikalo, Jernej (toim.) Political Language and Metaphor. Abingdon: Routledge.

Taylor, Charles (2004). Modern Social Imaginaries. Durham: Duke University Press.

Walzer, Michael (1967). On the Role of Symbolism in Political Thought. Political Science Quarterly, 82: 191-204.

Muut lähteet

Oxford Dictionaries. body politic – definition of body politic in English from the Oxford dictionary. http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/body-politic?q=body+politic (haettu 20.5.2016).

Rekiaho, Ilkka & Robinson, Douglas (1999). Suomi-Englanti-Suomi –sanakirja. Helsinki: Gummerus.

Yle (14.8.2015). Vihreä valo valtiovarainministereiltä – Kreikan kolmas tukipaketti hyväksytty. https://yle.fi/uutiset/3-8229836 (haettu 10.12.2017).

Yle (15.6.2017). Kreikka saa 8,5 miljardin lainaerän. https://yle.fi/uutiset/3-9673465 (haettu 10.12.2017).